

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΛΑΡΙΣΑΣ**

ΟΙ ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

ΛΑΡΙΣΑΣ

**ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ
ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΟΡΩΝ
ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ**

ΤΕΥΧΟΣ ΙΙΙ :

**ΟΙ ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ ΤΟΥ
ΔΗΜΟΥ ΦΑΡΣΑΛΩΝ**

**ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗΣ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΛΑΡΙΣΑΣ
ΑΕΝΑΑ ΑΕ**

ΛΑΡΙΣΑ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2003

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή.....	2
2. Πληθυσμός - Περιοχή μελέτης.....	4
2.1. Πληθυσμός.....	4
2.1.1. Διαχρονική παρουσία των τσιγγάνων στα Φάρσαλα.....	4
2.1.2. Συνθήκες διαβίωσης.....	5
2.1.2.1. Οικονομική κατάσταση - απασχόληση.....	6
2.1.2.2. Υγεία.....	6
2.1.2.3. Εκπαίδευση - κατάρτιση.....	6
2.2. Περιοχή μελέτης.....	8
2.2.1. Γεωγραφικός εντοπισμός.....	8
2.2.2. Πολεοδομικά χαρακτηριστικά.....	8
Πίνακας 2.2.: Όροι δόμησης για την περιοχή των τσιγγάνων.....	9
Τσιγγάνων.....	9
2.2.2.1. Τεχνική υποδομή - Κοινωνική δίκτυα.....	9
2.2.2.2. Τύποι κατοικίας.....	9
3. Έρευνα Πεδίου.....	11
3.1. Εισαγωγή.....	11
3.1.1. Ερωτηματολόγιο - μέρη έρευνας.....	11
3.1.2. Διαδικασία ανάλυσης δεδομένων.....	12
3.1.3. Ερευνητική ομάδα.....	13
3.2. Ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου.....	14
3.2.1. Δημογραφικά στοιχεία - Ταυτότητα δείγματος.....	14
3.2.2. Δικαιώματα.....	19
3.2.3. Περιοχή κατοικίας και οικήματα.....	22
3.2.4. Εκπαίδευση.....	31
3.2.5. Απασχόληση.....	33
3.2.6. Υγεία.....	39
3.2.7. Ψυχαγωγία - ενασχολήσεις - σχέσεις κατοίκων.....	41
3.2.8. Οικονομικά στοιχεία.....	43
4. Πολιτική δήμου Φαρσάλων για τους τσιγγάνους.....	44
4.1. Πορεία υλοποίησης του ΟΠΔ.....	44
4.2. Το ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης για την κοινωνική ένταξη των τσιγγάνων των Φαρσάλων (ΟΠΔ).....	46
4.2.1. Υποδομές.....	46
4.2.2. Υπηρεσίες.....	47
5. Συμπεράσματα.....	50
6. Παράρτημα.....	51
7. Βιβλιογραφία.....	117

1. Εισαγωγή

Το παρόν τεύχος ΙΙΙ της μελέτης «ΟΙ ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ – ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ» αναφέρεται στους 600, περίπου, Τσιγγάνους που ζουν στο βόρειο τμήμα της πόλης των Φαρσάλων.

Η μελέτη αναδεικνύει τα ιστορικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, οικονομικά και πολεοδομικά στοιχεία που συνθέτουν την εικόνα της ζωής των τσιγγάνων των Φαρσάλων και αναφέρεται στις κατά καιρούς παρεμβάσεις που έγιναν στην περιοχή από την αυτοδιοίκηση και την πολιτεία. Η εικόνα ολοκληρώνεται με την παράθεση των στοιχείων που προέκυψαν από επιτόπια έρευνα.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με ερωτηματολόγιο, αντίγραφο του οποίου επισυνάπτεται στο τέλος του παρόντος τεύχους. Βασικός σκοπός της έρευνας ήταν η ανάδειξη των προβλημάτων της περιοχής.

Στις επιδιώξεις του ανά χείρας τεύχους περιλαμβάνεται η καταγραφή της κατάστασης με σκοπό την δημιουργία πλαισίου παρεμβάσεων στα προβλήματα που αφορούν τους κατοίκους της συγκεκριμένης περιοχής. Οι προτάσεις που προκύπτουν από την ανάλυση του παρόντος τεύχους περιλαμβάνονται στο τεύχος V της μελέτης το οποίο φέρει τον τίτλο «ΟΙ ΤΣΙΓΓΑΝΟΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ / ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ»

Τα περιεχόμενα του τεύχους ΙΙΙ αναπτύσσονται σε τέσσερα κεφάλαια:

Στο πρώτο δίνονται γενικά στοιχεία για την παρουσία των τσιγγάνων στα Φάρσαλα και το χώρο στον οποίο διαμένουν.

Στο δεύτερο περιλαμβάνονται στοιχεία της πραγματοποιηθείσας έρευνας και επεξεργασμένα αποτελέσματα που αφορούν τον πληθυσμό, την εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγεία, την ψυχαγωγία και την οικονομία των τσιγγάνων των Φαρσάλων.

Στο τρίτο παρατίθενται στοιχεία από το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης για την κοινωνική ένταξη των τσιγγάνων των Φαρσάλων (ΟΠΔ)

Στο τέταρτο αναφέρονται συμπεράσματα τα οποία εξάγονται από την προηγηθείσα ανάλυση.

Ακολουθεί παράρτημα που περιλαμβάνει τον προϋπολογισμό του ΟΠΔ Φαρσάλων, το ερωτηματολόγιο, και πίνακες αποτελεσμάτων κατανομών.

Στην ομάδα που παρήγαγε το τεύχος μετείχαν οι παρακάτω:

ΣΟΥΜΠΕΝΙΩΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Οικονομολόγος, Επίκουρος καθηγητής Πανεπιστημίου
Μακεδονίας, σε ρόλο συντονιστή της μελέτης

ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, Καθηγητής του Πανεπιστημίου του Πειραιά, σε
θέματα επιχειρηματικής στρατηγικής

ΣΩΜΑΡΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ, χωροτάκτης - κάτοχος τίτλου MIS, αναλυτής των
ερωτηματολογίων και συντάκτης των κειμένων

ΝΑΒΑΚΟΥΔΗ ΜΑΡΙΑ, οικονομολόγος στην επιμέλεια των κειμένων

ΒΑΣΑΡΔΑΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, πολιτικός μηχανικός

ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ οικονομολόγος

ΖΑΜΠΑΛΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ, υπάλληλος γραφείου

ΟΜΑΔΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, Τμήμα Οργάνωσης και
Διοίκησης Επιχειρήσεων, στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων

Χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία του δήμου Φαρσάλων

Σημαντική ήταν η βοήθεια του ΛΙΑΠΗ ΤΑΣΟΥ, Πολιτικού Μηχανικού, Προϊσταμένου
τεχνικών υπηρεσιών του δήμου Φαρσάλων

Στην απογραφή συνέβαλαν οι τσιγγάνοι των Φαρσάλων με τη φιλόξενη διάθεσή
τους.

Όλους όσους συνέβαλαν στην υλοποίηση του έργου ευχαριστούμε θερμά

ΛΑΡΙΣΑ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2003

2. Πληθυσμός - Περιοχή μελέτης

2.1. Πληθυσμός

2.1.1. Διαχρονική παρουσία των τσιγγάνων στα Φάρσαλα

Σύμφωνα με την απογραφή του 1991 (ΕΣΥΕ) η πόλη των Φαρσάλων αριθμεί 8.413 κατοίκους. Σήμερα ο δήμος αριθμεί 10.874 κατοίκους περιλαμβανομένων των δημοτικών διαμερισμάτων Φαρσάλων, Αχιλλείου και Βρυσιών. Στη βόρεια πλευρά της πόλης και στην περιοχή Μπάχανα (αρχαία ονομασία Ταμπάκανο), υπάρχει η συνοικία των τσιγγάνων. Σύμφωνα με έρευνα του πανεπιστημίου Ιωαννίνων (2000), ο πληθυσμός τους αριθμεί 650 περίπου άτομα (εδραιωμένοι και εποχιακοί)

Παρουσία τσιγγάνων στα Φάρσαλα, κυρίως ολιγάριθμων οικογενειών, υπάρχει από τις πρώτες δεκαετίες της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Την ίδια περίοδο τσιγγάνοι εμφανίζονται σε όλα τα χωριά της Θεσσαλίας, όπου ζούσαν προσφέροντας υπηρεσίες στους αγροτικούς πληθυσμούς. Η παρουσία τους γίνεται αισθητή ακόμη και σήμερα από τα τοπωνύμια που συναντώνται σε πολλά χωριά του Θεσσαλικού κάμπου, όπως είναι τα: γυφτόβρυση, γυφτοπόταμος, γυφτόρεμα κ.α.

Ο David Urquhart, στο βιβλίο του «ταξίδι στη Θεσσαλία, 1830», αναφέρει ότι μικρή ομάδα τσιγγάνων είναι εγκατεστημένη στα Φάρσαλα. Το επάγγελμά τους σιδηρουργοί. (Ελευθερία, 4/3/1996, σελ. 10).

Το 1996 η Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ) αναφέρει για τα Φάρσαλα την παρουσία 500 τσιγγάνων, εγκατεστημένων σε 100 περίπου οικήματα και 240 ατόμων κατοικούντων σε 30 παράγκες. Η εγκατάστασή τους χαρακτηρίζεται μόνιμη. (ΓΓΛΕ,1996)

Η ίδια Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ) το έτος 1998 αναφέρει για τον πληθυσμό των τσιγγάνων στα Φάρσαλα τα στοιχεία:

1000 εδραιωμένοι

150 εποχιακοί και

80 οικογένειες περαστικές που ζουν σε σκηνές με άθλιες συνθήκες διαβίωσης.

Οι περισσότεροι από τους μόνιμους τσιγγάνους μένουν σε ιδιόκτητες κατοικίες. Το συχνά συναντώμενο είδος οικογένειας είναι η ευρεία εκτεταμένη. Αίτημά τους η παροχή εργατικών κατοικιών. Επιθυμία τους η προσαρμογή στον υπόλοιπο αστικό ιστό.

Στοιχεία για τους τσιγγάνους των Φαρσάλων δίνει και η εμπειρογνωμοσύνη του Γ. Λεπενιώτη, η οποία αναφέρεται στην παρουσία 500 ατόμων, με ακαθόριστο βαθμό εγκατάστασης (μικτή παρουσία νομάδων και εγκατεστημένων). Το περιβάλλον κατοικίας τους είναι σε μέτρια κατάσταση. Είναι χριστιανοί ορθόδοξοι, μιλούν τη Ρομανί Τσιπ και είναι αναλφάβητοι. Η συμβίωσή τους με τους υπόλοιπους κατοίκους χαρακτηρίζεται αρμονική (Περιφέρεια Θεσσαλίας, 1998).

Τα παραπάνω στοιχεία συμπίπτουν με το αποτέλεσμα της έρευνας του πανεπιστημίου Ιωαννίνων (έτος 2000).

Το 2001 και στα πλαίσια υλοποίησης του ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης για τους τσιγγάνους της περιοχής, ο δήμος Φαρσάλων διεξάγει απογραφική έρευνα. Η έρευνα έγινε από το υπαλληλικό προσωπικό του δήμου και υλοποιήθηκε από οίκημα σε οίκημα. Από την απογραφή προέκυψε ότι στην περιοχή, κατοικούν 100 οικογένειες σε μόνιμη βάση και 40 φιλοξενούμενες. Καταγράφηκαν 670 άτομα. Μετρήθηκαν 42 κατοικίες και 40 παράγκες. Από τους 670 τσιγγάνους, οι 534 ήταν εγγεγραμμένοι στα δημοτολόγια.

Σύμφωνα με έγγραφο του δήμου που απεστάλη στην περιφέρεια Θεσσαλίας το έτος 2002 οι μόνιμες κατοικίες είναι 27 και οι παράγκες 62. Ο μόνιμος πληθυσμός είναι 705 άτομα και οι εγγεγραμμένοι τσιγγάνοι στο δήμο είναι 716.

2.1.2. Συνθήκες διαβίωσης

Ανέκαθεν στην πόλη των Φαρσάλων οι σχέσεις των τσιγγάνων με τον ντόπιο πληθυσμό ήταν καλές. Πολύ συχνά κοινωνικές εκδηλώσεις χαράς όπως γάμοι, βαφτίσεις και λαϊκά πανηγύρια συνοδεύονταν από τσιγγάνικες ορχήστρες.

Οι πρώτες εμπορικές δραστηριότητες των τσιγγάνων του νομού Λάρισας γίνονταν στην περιοχή του κάμπου των Φαρσάλων, παράλληλα με τον ποταμό Ενιπέα. Συνηθισμένες ήταν οι εικόνες των σκηνών παράλληλα προς την κοίτη του ποταμού σε όλη τη διαδρομή των χωριών της επαρχίας Φαρσάλων και της πόλης.

Στα χρόνια μετάβασης της μεταπολεμικής κοινωνίας των Φαρσάλων, από την αγροτική στην αστική οικονομία, οι τσιγγάνοι επιλέγουν την πόλη των Φαρσάλων για τη μόνιμη εγκατάστασή τους. Αγοράζουν οικόπεδα και εγκαθίστανται σε περιοχή κοντά στον ποταμό Απιδανό όπου και βρίσκονται μέχρι σήμερα.

Την εγκατάστασή τους ακολουθεί περίοδος απομονωτισμού. Οι πολιτικές που ακολουθούνται δεν τους επιτρέπουν να ανταποκριθούν στις εξελίξεις και στα νέα οικονομικοκοινωνικά δεδομένα.

2.1.2.1. Οικονομική κατάσταση - απασχόληση

Σύμφωνα με στοιχεία της απογραφής του έτους 2001, το 20% του ενεργού πληθυσμού των τσιγγάνων απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα, ως εργάτες γης. Η απασχόλησή τους είναι περιστασιακή και εξαρτώνται από την εποχικότητα των αγροτικών εργασιών. Οι υπόλοιποι ασχολούνται κυρίως στο λιανικό εμπόριο (γυρολόγοι και μικροπωλητές στις λαϊκές με είδη προικός, χαλιά κ.α).

Η ανεργία τους είναι μεγάλη. Συντελεστής σ' αυτό η φύση των επαγγελμάτων τους. Οι ίδιοι όμως δεν το δηλώνουν επισήμως διότι δεν το επιθυμούν. Το ποσοστό ανεργίας των τσιγγάνων ξεπερνά κατά πολύ το αντίστοιχο ποσοστό της χώρας.

Το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. των Τσιγγάνων είναι πολύ μικρό. Στα Φάρσαλα, σύμφωνα με στοιχεία του 1994, ανέρχεται στο 18 % του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας.

2.1.2.2. Υγεία

Τα σημαντικότερα προβλήματα υγείας, σχετίζονται με τους εμβολιασμούς των τσιγγανοπαίδων, και κυρίως με την ποιότητα υγιεινής στους χώρους διαβίωσής των. Πρόσφατα έγινε προσπάθεια εμβολιασμού με την παρουσία στην περιοχή συνεργείων εμβολιασμού υπό την αιγίδα του υπουργείου υγείας.

2.1.2.3. Εκπαίδευση - κατάρτιση

Το 90 % του πληθυσμού των τσιγγάνων που κατοικεί μόνιμα στα Φάρσαλα είναι αναλφάβητο. Οι γυναίκες αποκλείονται από την εκπαίδευση, γιατί έτσι το επιβάλλει ο κοινωνικός τους περίγυρος. Οι οικογένειες αρνούνται (το σύνηθες) να συμμετάσχουν τα παιδιά τους σε συμπληρωματικά βοηθητικά προγράμματα εκπαίδευσης του υπουργείου παιδείας. Τα προγράμματα κατάρτισης είναι ανύπαρκτα.

Σύμφωνα με έρευνα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην αρχή του σχολικού έτους 1999-2000 γράφτηκαν στο δημοτικό σχολείο 22 τσιγγάνοι μαθητές σε σύνολο 145. Ο αριθμός ήταν υψηλός. Στην πορεία όμως μειώθηκε.

Πίνακας 2.1: Κατανομή μαθητών ανά τάξη το 1999-2000

	Άτομα
A δημοτικού	0
B δημοτικού	0
Γ δημοτικού	6
Δ δημοτικού	15
Ε δημοτικού	1
ΣΤ δημοτικού	0
Σύνολο	22

Πηγή: Έρευνα του πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Από τις παρατηρήσεις της έρευνας προέκυψε ότι:

- Τα τσιγγανόπουλα μαθητές παρακολουθούν τα μαθήματα σποραδικά με αποτέλεσμα να υποχρεώνονται οι δάσκαλοι να τους μεταφέρουν στην πρώτη τάξη για να καλύψουν τα γλωσσικά κενά.
- Η κάρτα φοίτησης δεν χρησιμοποιείται καθόλου. Οι υπεύθυνοι του σχολείου αποδίδουν το γεγονός στις συχνές μετακινήσεις και στη μικρή χρονικά διαμονή τους σε ένα τόπο εγκατάστασης .
- Το εκπαιδευτικό τους επίπεδο είναι πολύ χαμηλό.
- Η προσχολική αγωγή φαίνεται να είναι κάτι άγνωστο για τα τσιγγανόπουλα Δεν υπάρχει καμιά εγγραφή τσιγγάνου σε νηπιαγωγείο.

Από την ίδια έρευνα προκύπτει ότι τα παιδιά των τσιγγάνων δεν παρακολουθούν το σχολείο γιατί:

- η παρακολούθηση μαθημάτων γι αυτούς είναι δευτερεύον ζήτημα
- υπάρχει μίμηση των νέων τσιγγάνων προς τις διαχρονικές συμπεριφορές των τσιγγάνων που δεν εμπεριείχαν την παρακολούθηση του σχολείου
- η παντελής έλλειψη μόρφωσης τους εμποδίζει να κατανοήσουν την σπουδαιότητα της εκπαίδευσης
- οι μετακινήσεις, οι συνθήκες της εργασίας και ο επαγγελματικός ρόλος των παιδιών τα αναγκάζουν να διακόψουν την φοίτηση
- η γραφειοκρατία σχετικά με την εγγραφή τους στην σχολική διαδικασία τους κουράζει και τους μπερδεύει

2.2. Περιοχή μελέτης

2.2.1. Γεωγραφικός εντοπισμός

Ο χώρος εγκατάστασης των τσιγγάνων βρίσκεται σε απόσταση ενός χιλιομέτρου από το κέντρο της πόλης και είναι ενταγμένος σε δομημένη περιοχή. Εξυπηρετείται από τον περιφερειακό δρόμο Φαρσάλων -Λαμίας και συνδέεται οδικά με το κέντρο και τα άλλα σημεία της πόλης.

Η περιοχή εγκατάστασης κατέχει έκταση 20.000 τ.μ. και ανήκει στα «Πυκνοδομημένα» τμήματα της πόλης. Βρίσκεται εντός σχεδίου πόλεως και περιβάλλεται από τις οδούς Β. Ουγκώ, Αθηνών και Απιδανού. Τα όρια του καταυλισμού εφάπτονται με το 4^ο Δημοτικό σχολείο Φαρσάλων και το 1^ο ΙΕΚ Λάρισας - παράρτημα Φαρσάλων.

Το υφιστάμενο, εντός του χώρου εγκατάστασης, οδικό δίκτυο κρίνεται ικανοποιητικό. Ωστόσο χρειάζονται επεμβάσεις για τη βελτίωση και ολοκλήρωση του οδικού δικτύου, για τη διαμόρφωση των κοινόχρηστων χώρων και των χώρων πρασίνου. Δεν υπάρχει ολοκληρωμένο αποχετευτικό δίκτυο ακαθάρτων και τα όμβρια ρέουν επιφανειακά.

2.2.2. Πολεοδομικά χαρακτηριστικά

Ο χώρος εγκατάστασης των τσιγγάνων στην πόλη των Φαρσάλων παραμένει ο ίδιος τα τελευταία 50 χρόνια. Τα περισσότερα από τα οικόπεδα του καταυλισμού είναι ιδιόκτητα.

Οι πολεοδομικές συνθήκες, σε σύγκριση με την πλειοψηφία των τσιγγάνικων-οικισμών, μπορούν να χαρακτηρισθούν μέτριες έως ικανοποιητικές. Η εικόνα στους ιδιόκτητους χώρους είναι καλύτερη από άλλες περιοχές. Τα οικόπεδα που δεν είναι νόμιμα (άρτια προς οικοδόμηση) χαρακτηρίζονται από τις συνήθεις άσχημες συνθήκες (έρευνα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων)

Η περιοχή εγκατάστασης των Τσιγγάνων χαρακτηρίζεται ως προς τη χρήση γης «αμιγής κατοικία» και είναι ενταγμένη στον πολεοδομικό ιστό της πόλης βάσει του θεσμικού πλαισίου της πολεοδομικής μελέτης των Φαρσάλων [Π.Δ. 29-7-1998 ΦΕΚ 547 Δ, και Διάταγμα Ρυμοτομίας της 9-10-1987 ΦΕΚ 986 Δ. με ολοκληρωμένες τις πράξεις εφαρμογής και τις οριστικές μελέτες υψομετρίας. (4/93 πράξη εφαρμογής, Α.Ν. Λάρισας 3552/26-7-1994, 2/95 πράξη εφαρμογής, Α.Ν. Λάρισας 2779/ 3-5-1995 7/95 πράξη εφαρμογής, Α.Ν. Λάρισας 2912/27-9-1995)]

Όπως προκύπτει από την πράξη εφαρμογής (ΦΕΚ/547Δ/29-7-88), που υλοποιήθηκε τον Ιούλιο του 1991, η περιοχή κατοικίας των τσιγγάνων και ο χώρος που προορίζεται για την εγκατάσταση των λυομένων οικίσκων, που παραχωρήθηκαν από το ΥΠΕΣΔΔΑ, υπόκεινται στους παρακάτω όρους δόμησης:

Πίνακας 2.2.: Όροι δόμησης για την περιοχή των τσιγγάνων

Περιοχή	ΣΔ	Κάλυψη	Πρόσοψη	Αρτιότητα	Ύψος	Παρεκκλίσεις	
Τσιγγάνων	0,8	ΓΟΚ 85	12 m	400 m ²	8,5 m	10/3/82	12 m-400 m ²
Οικίσκων	0,8	ΓΟΚ 85	12 m	400 m ²	8,5 m	10/3/82	10 m-200 m ²

Τα ύψη προσαυξάνονται κατά 2 μέτρα σε περίπτωση στέγης

Πηγή: Τεχνική υπηρεσία δήμου Φαρσάλων

2.2.2.1. Τεχνική υποδομή – Κοινοφελή δίκτυα

Στην περιοχή έχει ολοκληρωθεί το δίκτυο ύδρευσης, με υλικά νέας τεχνολογίας (PVC) σε ποσοστό 60 %. Το υπόλοιπο δίκτυο είναι κατασκευασμένο με υλικά παλαιάς τεχνολογίας (αμιαντοσωλήνες- σιδεροσωλήνες).

Το δίκτυο αποχέτευσης ομβρίων είναι αναπτυγμένο περιμετρικά του οικισμού ενώ υπολείπεται εντός του οικισμού.

Δεν υπάρχει δίκτυο ακαθάρτων. Η αποχέτευση γίνεται σε βόθρους γεγονός που επιβαρύνει τη δημόσια υγεία.

Το δίκτυο διανομής ηλεκτρικού ρεύματος είναι καλό και αναπτύσσεται σε όλη την έκταση του συνοικισμού. Οι κατοικίες ηλεκτροδοτούνται όλες εκτός των αυθαιρέτων.

Υπάρχει δίκτυο του ΟΤΕ.

Η αποκομιδή των απορριμμάτων είναι καλή και υπάρχουν κάδοι συλλογής που καλύπτουν τις ανάγκες των κατοίκων.

2.2.2.2. Τύποι κατοικίας

Οι υπάρχουσες κατοικίες είναι ως επί το πλείστον μικρές και ισόγειες.

Το 30% εξ' αυτών είναι αυθαίρετες. Είναι φτιαγμένες με τσιμεντόλιθους και ελαφρά οπλισμένο σκυρόδεμα, χωρίς θεμελίωση γεγονός που τις καθιστά επικίνδυνες.

Το 20% των κατοικιών νόμιμες. Είναι μικρές και ισόγειες , μέτριας ποιότητας κατασκευής με οπλισμένο σκυρόδεμα και πλινθοδομές.

Το υπόλοιπο 50 % είναι πρόχειρα καταλύματα (παράγκες-σκηνές), τα οποία δεν προσφέρουν συνθήκες υγιεινής διαβίωσης.

3. Έρευνα Πεδίου

3.1. Εισαγωγή

Στο χρονικό διάστημα από 1/3/2003 έως 31/3/2003 διενεργήθηκε επιτόπια έρευνα με ερωτηματολόγιο στην περιοχή Μπάχανα ή Ταμπάκικα, βόρειο τμήμα της πόλης των Φαρσάλων, όπου είναι εγκατεστημένοι οι τσιγγάνοι (Ρομ). Ο απογραφικός χαρακτήρας της έρευνας, δεν επέτρεψε τη χρήση μεθοδολογίας επιλογής δείγματος. Κατεβλήθη προσπάθεια να απογραφούν όλοι οι Τσιγγάνοι. Ο αριθμός των τσιγγάνων των οποίων δεν κατέστη δυνατή η απογραφή, λόγω μετακινήσεων, είναι πολύ μικρός.

Η έρευνα στόχευε στην απογραφή του πληθυσμού των τσιγγάνων και την καταγραφή των συνθηκών διαβίωσης με σκοπό τη διάγνωση και την κατάθεση προτάσεων βελτίωσης. Η διαδικασία προέβλεπε συνέντευξη, βάσει ερωτηματολογίου, σε όποιο από τα μέλη της οικογένειας, βρίσκονταν τη στιγμή της έρευνας, στην κατοικία. Εκτός από τη συνέντευξη επιδιώκετο συζήτηση και για άλλα θέματα τα οποία δε περιλαμβάνονταν στο ερωτηματολόγιο.

Στην αξιολόγηση της κάθε συνέντευξης και στην εξαγωγή τελικών συμπερασμάτων, συνυπολογίστηκαν χαρακτηριστικά σχετικά με τον τρόπο ζωής και τη συμπεριφορά των ερωτώμενων και των οικείων τους, που ήταν παρόντες κατά την συνέντευξη.

Στη διεξαγωγή της έρευνας δεν αντιμετωπίστηκαν ιδιαίτερα προβλήματα. Στην αρχή εμφανίστηκαν μικρές δυσκολίες από την αδυναμία των Τσιγγάνων να απαντούν στις ερωτήσεις γιατί δεν τις καταλάβαιναν γεγονός που ξεπεράστηκε γρήγορα.

Στην επιτυχία της έρευνας συνέβαλαν τα μέγιστα οι ίδιοι οι Τσιγγάνοι με τη φιλοξενία και τη διάθεση του χρόνου τους σε βάρος ακόμη και των εργασιών τους.

3.1.1. Ερωτηματολόγιο - μέρη έρευνας

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε περιείχε κλειστές και ανοικτές ερωτήσεις (βλ. παράρτημα). Διαρθρώθηκε σε επτά μέρη και μέσω των ερωτήσεων που περιελάμβανε, κατεβλήθη προσπάθεια διάγνωσης:

α. της υφιστάμενης κατάστασης

β. των αιτιών, επιπτώσεων και διαστάσεων του κοινωνικού αποκλεισμού

γ. της πιθανής στέρησης των αγαθών - δικαιωμάτων και του τρόπου που βιώνει και δικαιολογεί αυτή τη στέρηση ο ερωτώμενος.

Η διάρθρωση του ερωτηματολογίου

Στο *πρώτο μέρος* περιλαμβάνονται τα ατομικά και οικογενειακά στοιχεία του ερωτώμενου (προσωπικά στοιχεία, καταγωγή, μητρική γλώσσα, θρήσκευμα, αριθμός μελών νοικοκυριού κ.α).

Το *δεύτερο* αναφέρεται στα είδη εγγράφων που κατέχει ο ερωτώμενος και στη γνώση των δικαιωμάτων του (δημόσια έγγραφα, επαφή με δημόσιες υπηρεσίες κ.α).

Με το *τρίτο* αναζητούνται στοιχεία για το οίκημα (οικιακός εξοπλισμός, υπάρχουσες υποδομές, προβλήματα κ.α), το οικόπεδο, το είδος εγκατάστασης, την προσπάθεια για κάλυψη της ανάγκης κατοικίας και τα προβλήματα της περιοχής.

Στο *τέταρτο* περιέχονται στοιχεία για την εκπαίδευση και

Στο *πέμπτο* στοιχεία για την απασχόληση, την ασφάλιση και τα προβλήματα στον εργασιακό τομέα του ερωτώμενου αλλά και των άλλων μελών του νοικοκυριού.

Τα δύο τελευταία μέρη ασχολούνται με στοιχεία γύρω από την υγεία, τη βοήθεια από το κράτος, τον τρόπο ζωής και τη ψυχαγωγία των τσιγγάνων.

Η διάρθρωση του ερωτηματολογίου στηρίχθηκε στη μελέτη και την εμπειρία άλλων ερευνών οι οποίες έγιναν σε αντίστοιχες κοινωνικές ομάδες που ζουν στον ελληνικό χώρο.

Ελήφθησαν σαράντα μία (41) συνεντεύξεις, αριθμός που εξυπηρετεί τις απογραφικές ανάγκες της έρευνας της περιοχής και αντιπροσωπεύει σε μεγάλο βαθμό την πραγματικότητα.

Πρέπει να αναφερθεί ότι η διάγνωση του κοινωνικής κατάστασης των Τσιγγάνων στην συγκεκριμένη περιοχή προκύπτει από την ανάλυση των απαντήσεων στο σύνολο των ερωτήσεων. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης είναι ενδεικτικά. Αποκτούν όμως βαρύτητα μέσα από τη σύγκρισή τους με στοιχεία της βιβλιογραφίας και με άλλες ανάλογες έρευνες που διενεργήθηκαν στον ελληνικό χώρο.

3.1.2. Διαδικασία ανάλυσης δεδομένων

Με το πέρας της έρευνας πεδίου έγινε κωδικοποίηση των απαντήσεων των ανοικτών ερωτήσεων του ερωτηματολογίου και διόρθωση των λαθών. Ακολούθησε η εισαγωγή σε βάση δεδομένων όλων των απαντήσεων κατά ερώτηση. Μετά την

ολοκλήρωση της εισαγωγής στοιχείων, ακολούθησε στατιστική ανάλυση η οποία περιλάμβανε:

α. τις κατανομές των μεταβλητών (Frequencies), των οποίων τα στοιχεία προήλθαν από τις απαντήσεις στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου

β. τις κατανομές κάποιων από τις μεταβλητές σε συνδυασμό με τις απαντήσεις σε κάποιες άλλες, για τη μεταξύ τους σχέση (cross tabulations).

γ. την παραγωγή στατιστικών χαρακτηριστικών για τις αριθμητικές κυρίως μεταβλητές.

δ. την παραγοντική ανάλυση με σκοπό την κατηγοριοποίηση του δείγματος *κατά οικονομικό επίπεδο* (συνυπολογισμός των ερωτήσεων που δίνουν σχετικά στοιχεία όπως : εισόδημα, τ.μ. κατοικίας, τρόπος ψυχαγωγίας κ.α.) αλλά και την δημιουργία ιδεοτύπων σε σχέση με τις στάσεις, *κατά ηλικία, οικονομικό επίπεδο και επάγγελμα, καταγωγή.*

3.1.3. Ερευνητική ομάδα

Στη έρευνα συμμετείχαν φοιτητές και φοιτήτριες του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων), οι:

Γεροκώστας Θωμάς, Βασδέκη - Γκούνη Χαρίκλεια, Καραγιάννη Στυλιανή, Τσιάλτας Γιώργος, Νάκα Έλενα και Τζιαστούδη Έφη υπό την επίβλεψη του καθηγητή του τμήματος κ. Δημήτρη Σουμπενιώτη και του χωροτάκτη Μηχανικού κ. Σωμαρά Χρήστου.

Η έρευνα καταγράφει, με τεκμηριωμένο τρόπο, την υφιστάμενη κατάσταση του χώρου εγκατάστασης και των συνθηκών διαβίωσης των τσιγγάνων της πόλης των Φαρσάλων. Δίνει τη δυνατότητα για σύγκριση με άλλες έρευνες που έγιναν στο παρελθόν και επιτρέπει τη διάγνωση τάσεων που υπήρχαν και μπορεί ακόμη διατηρούνται.

3.2. Ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου

3.2.1. Δημογραφικά στοιχεία - Ταυτότητα δείγματος

Στις 41 συνεντεύξεις οι έξι από τους δέκα ερωτώμενους ήταν γυναίκες και οι υπόλοιποι άνδρες.

Η μέση ηλικία του δείγματος είναι 37,5 έτη.

6% είχε ηλικία μεταξύ 15-20 έτη.

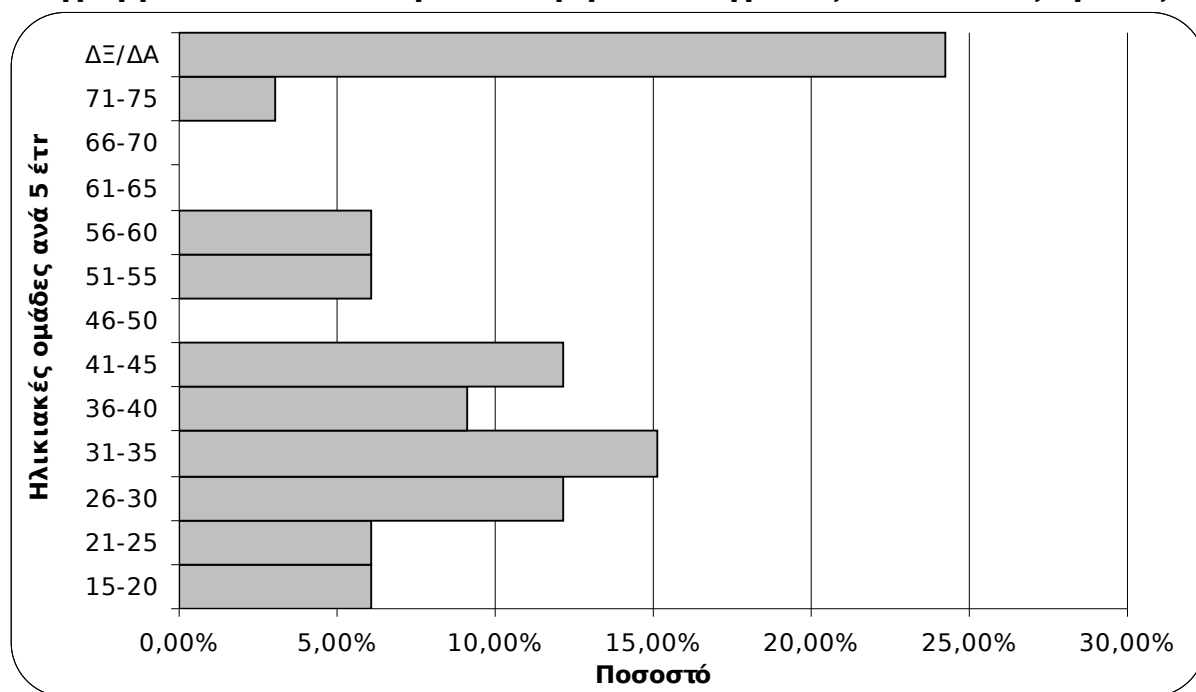
6% ήταν το ποσοστό για τις ηλικιακές ομάδες 21-25, 51-55 και 56-60 έτη.

10% είχε ηλικία από 26 έως 30 έτη.

10% ήταν το ποσοστό για τις πενταετείς ηλικιακές ομάδες από τα 31 έως τα 45. Τέλος, υπήρχε ένας ερωτώμενος που ξεπερνούσε τα 71 χρόνια.

(βλ. παράρτημα ερ.4, ερ.5)

Διάγραμμα 3.1.: Ηλικιακή κατανομή του δείγματος κατά 5ετείς ομάδες

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στοιχεία από την ανάλυση των αποτελεσμάτων:

Το 33% κατείχε αστυνομικό δελτίο ταυτότητας (επεδείχθη). Τα ποσοστά διαφοροποιούνται από τους άνδρες στις γυναίκες (21 και 42% αντίστοιχα).

Αριθμό φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ) είχαν περίπου οι δύο στους δέκα, με ποσοστά 21% στους άνδρες και 16% στις γυναίκες. (βλ. παράρτημα ερ.6, ερ.7)

Για την οικογενειακή κατάσταση του δείγματος, η οποία περιγράφει την αντίστοιχη εικόνα του συνολικού πληθυσμού των τσιγγάνων των Φαρσάλων, αναφέρεται:

Ποσοστό 82% παντρεμένοι

Ποσοστό 9% συμβίωση,

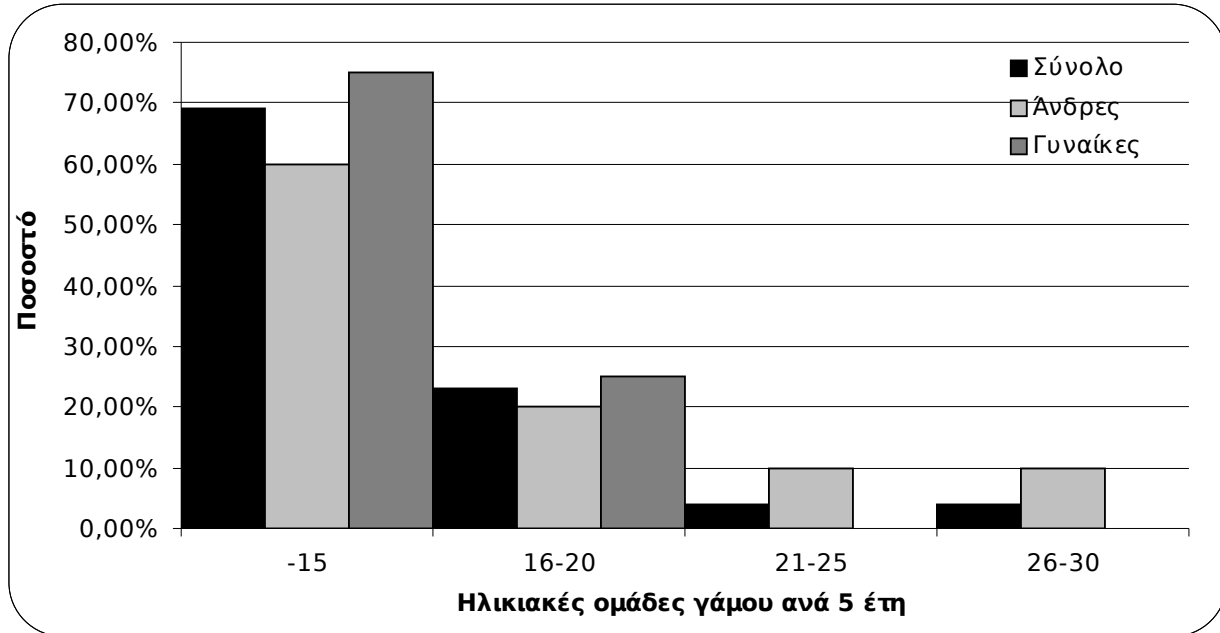
Ποσοστό 7% διαζευγμένοι μαζί με τους χήρους /ες

Κανένας ανύπανδρος.

Πιο συγκεκριμένα μία στις δέκα γυναίκες είναι διαζευγμένη ενώ υποδιπλάσιες σε αριθμό είναι αυτές που έχουν μείνει χήρες. Το 16% των γυναικών συζεί και το 68% είναι παντρεμένες. Σε αντιδιαστολή όλοι οι άνδρες είναι παντρεμένοι. Η μέση ηλικία γάμου για τους παντρεμένους είναι τα 16 έτη. Για τις γυναίκες κυμαίνεται από τα 13 έως τα 18 έτη και ο μέσος όρος είναι 15 έτη. Αντίστοιχα οι άνδρες παντρεύονται συνήθως στα 18 έτη με ελάχιστη ηλικία γάμου τα 13 και μέγιστη τα 40 έτη.

(βλ. παράρτημα ερ.8, ερ.8α, ερ.8β)

Διάγραμμα 3.2.: Κατανομή δείγματος κατά 5ετείς ομάδες ηλικίας γάμου (κατά φύλο).

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Οι τρεις στις τέσσερις γυναίκες παντρεύονται σε ηλικία κάτω των 15 ετών και οι υπόλοιπες μέχρι τα 20 έτη.

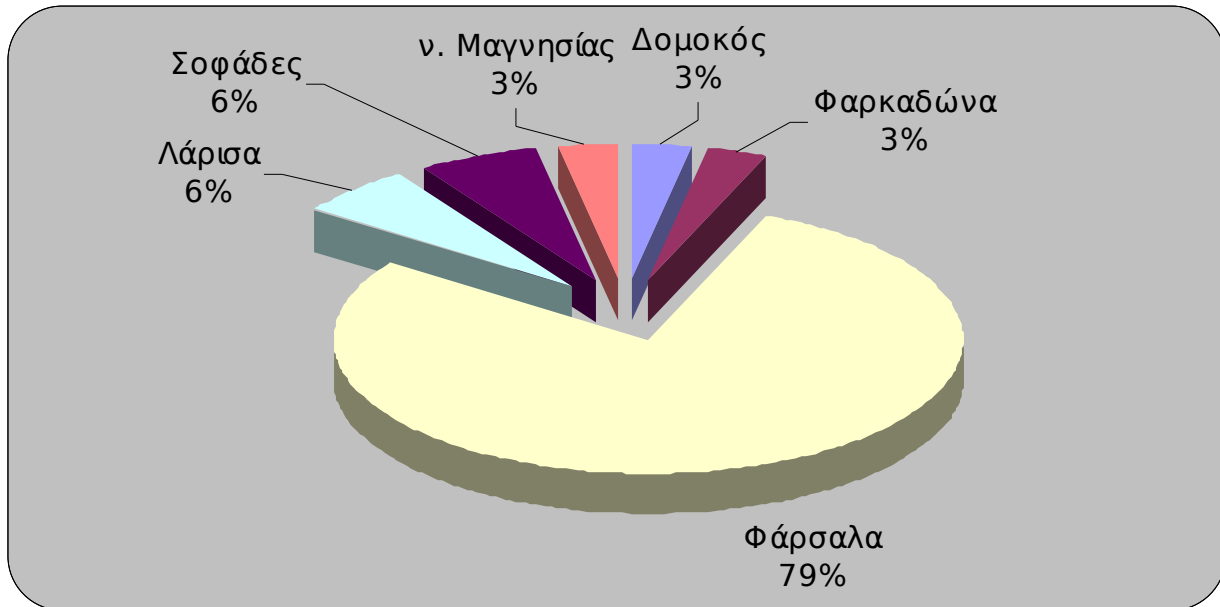
Οι έξι στους δέκα άνδρες παντρεύονται σε ηλικία κάτω των 15, οι δύο στους δέκα μέχρι τα είκοσι και οι υπόλοιποι μετά τα 21.

Συνολικά οι επτά στους δέκα παντρεύονται κάτω από τα 15 έτη και ο ένας στους τέσσερις μέχρι τα 20.

Το 83% του συνόλου των παντρεμένων, χωρισμένων και χήρων επέλεξε το θρησκευτικό γάμο σε εκκλησία, το 13% έχει τελέσει τσιγγάνικο γάμο και μόλις ένας έχει κάνει πολιτικό γάμο.

Όσον αφορά στην καταγωγή το 79% δήλωσε ως τόπο καταγωγής τα Φάρσαλα, το 6% τη Λάρισα, το 6% τους Σοφάδες Καρδίτσας και οι υπόλοιποι άλλες περιοχές της Ελλάδας, εκτός νομού Λάρισας. (βλ. παράρτημα ερ.9)

Διάγραμμα 3.3.: Καταγωγή του δείγματος

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στοιχεία τεκνοποίησης

Ο κάθε ερωτώμενος, κατά μέσο όρο έφερε στη ζωή 4,5 παιδιά.

Ειδικότερα:

Ποσοστό 18% έχει γεννήσει μέχρι τρία παιδιά

Ποσοστό 27% έχει γεννήσει τέσσερα παιδιά,

Ποσοστό 33% έχει γεννήσει πέντε παιδιά

Ποσοστό 21% έχει γεννήσει πάνω από πέντε παιδιά

Πολύτεκνοι είναι το 82% ενώ ενισχυτικού επιδόματος από την πρόνοια δικαιούνται περίπου οι εννέα στους δέκα (τρία τέκνα και πάνω).

(βλ. παράρτημα ερ.10)

Άλλα στοιχεία

Στο σύνολό τους οι τσιγγάνοι δηλώνουν Χριστιανοί Ορθόδοξοι

Ένας στους δέκα δηλώνει ως μητρική γλώσσα την ελληνική. Η συντριπτική πλειοψηφία των Τσιγγάνων (91%) έχει μητρική γλώσσα τη Ρομανί, τα τσιγγάνικα όπως δηλώνουν. Ο ένας στους τρεις αναφέρει ότι μιλά τη vlach διάλεκτο, ενώ οι δύο στους πέντε τη non vlach.

Όλοι είναι δίγλωσσοι αφού μιλούν την ελληνική γλώσσα. Όσοι δηλώνουν ως μητρική την ελληνική γνωρίζουν να ομιλούν τη Ρομανί. Ένας κάτοικος γνωρίζει και αγγλικά (βλ.παράρτημα ερ.15, ερ.16)

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι μικρό ποσοστό της τάξης του 7% δεν θέλει τα παιδιά του να ομιλούν τη μητρική Ρομανί.

Οι τσιγγάνοι των Φαρσάλων συγγενεύουν με τους τσιγγάνους των Νταμαρίων της Νέας Σμύρνης Λάρισας (βόρειο τμήμα) και των Σοφάδων Καρδίτσας. (βλ. παράρτημα ερ.14)

Πίνακας 3.1.: Στατιστικά πληθυσμού περιοχής μελέτης

Ηλικιακές ομάδες	Αριθμός ατόμων	Άτομα ανά οίκημα	Άτομα ανά οικογένεια	Ποσοστό επί του συνολικού Πληθυσμού
-5	34	1	0,4	10,66%
5-12	84	2,5	1,1	26,33%
13-17	49	1,5	0,6	15,36%
18-65	142	4,3	1,9	44,51%
65-	10	0,3	0,1	3,13%
Σύνολο	319	9,9	4,3	100,00%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σε κάθε οίκημα κατοικούν περίπου 2,3 οικογένειες. Υπάρχουν περιπτώσεις οικημάτων όπου ζούνε ακόμη και έξι οικογένειες. (βλ. παράρτημα ερ.12).

Η ηλικιακή κατανομή των τσιγγάνων των Φαρσάλων δείχνει ότι αρχίζει να υπάρχει μείωση των γεννήσεων, ενώ ο πληθυσμός φθίνει στις μεγάλες ηλικίες. Το διάγραμμα που ακολουθεί προέκυψε από τη στάθμιση των δεδομένων του προηγούμενου πίνακα. Ειδικότερα έγινε στάθμιση της ηλικιακής κατηγορίας 18-65 με το αποτέλεσμα που προκύπτει για τις ηλικίες των ερωτώμενων από τα 21 έως τα 65 έτη, στην κατανομή της ερ.4 του παραρτήματος. Η επεξεργασία δίνει την ηλικιακή κατανομή του πραγματικού πληθυσμού.

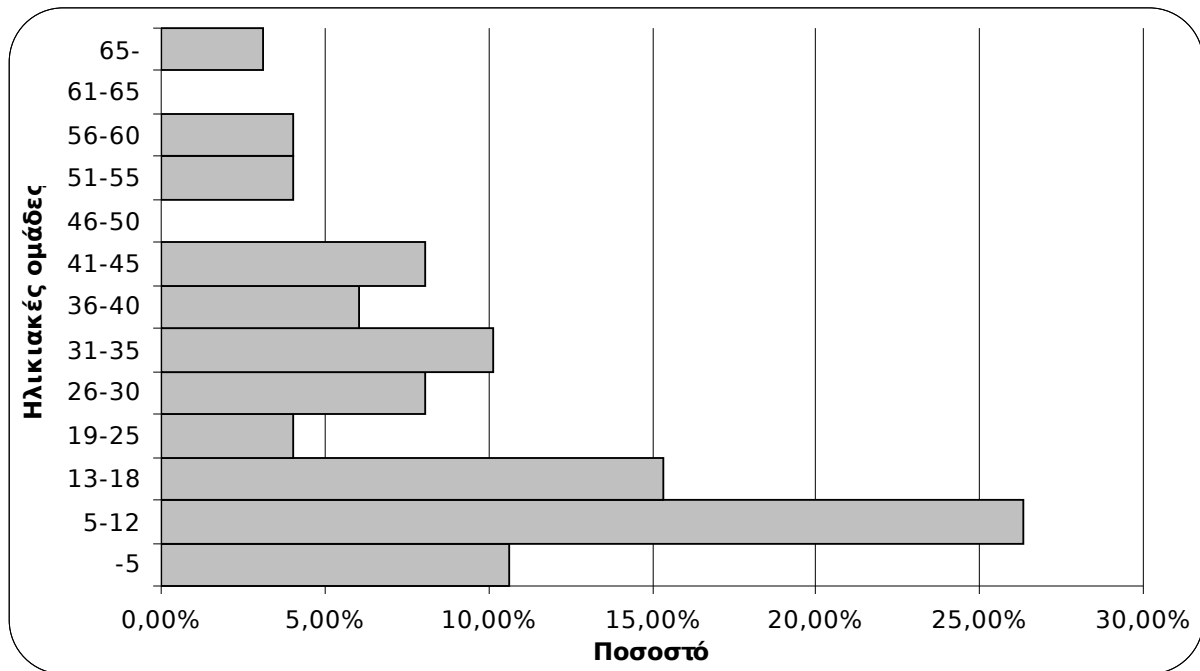
Ο μέσος αριθμός ατόμων που αντιστοιχούν κατά οίκημα είναι 10 άτομα, από τα οποία τα τρία είναι ηλικίας κάτω των 12 ετών, τέσσερα από 18 έως 65 ετών και δύο από 13 έως 17 ετών.

Η μέση οικογένεια αποτελείται από 4 μέλη εκ των οποίων τα δύο έχουν ηλικία κάτω των 18 ετών.

Με την έρευνα απογράφηκαν 327 άτομα. Δεν ελήφθησαν συνεντεύξεις σε 9 κατοικίες και 15 παράγκες-σκηνές διότι έλλειπαν οι ιδιοκτήτες τους.

Ο αριθμός των οικημάτων που καταμετρήθηκαν στην περιοχή φθάνει τα 57 (26 κατοικίες και 31 παράγκες - σκηνές - παραπήγματα).

Διάγραμμα 3.4.: Ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ο πληθυσμός των τσιγγάνων στην περιοχή υπολογίζεται στα 566 άτομα και ο αριθμός των οικογενειών στις 128.

3.2.2. Δικαιώματα

Ποσοστό 94% του τσιγγάνικου πληθυσμού κατέχει πιστοποιητικό γέννησης (δεν υπάρχει στο 10% των γυναικών).

Το 48% γεννήθηκε στο νομό Λάρισας, κυρίως στις πόλεις των Φαρσάλων (36%), και της Λάρισας (12%). Το 15% γεννήθηκε στους γειτονικούς νομούς των Τρικάλων και της Καρδίτσας. Τρεις στους δέκα δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν το τόπο γέννησής τους. (βλ. παράρτημα ερ.17, ερ.17.1^α).

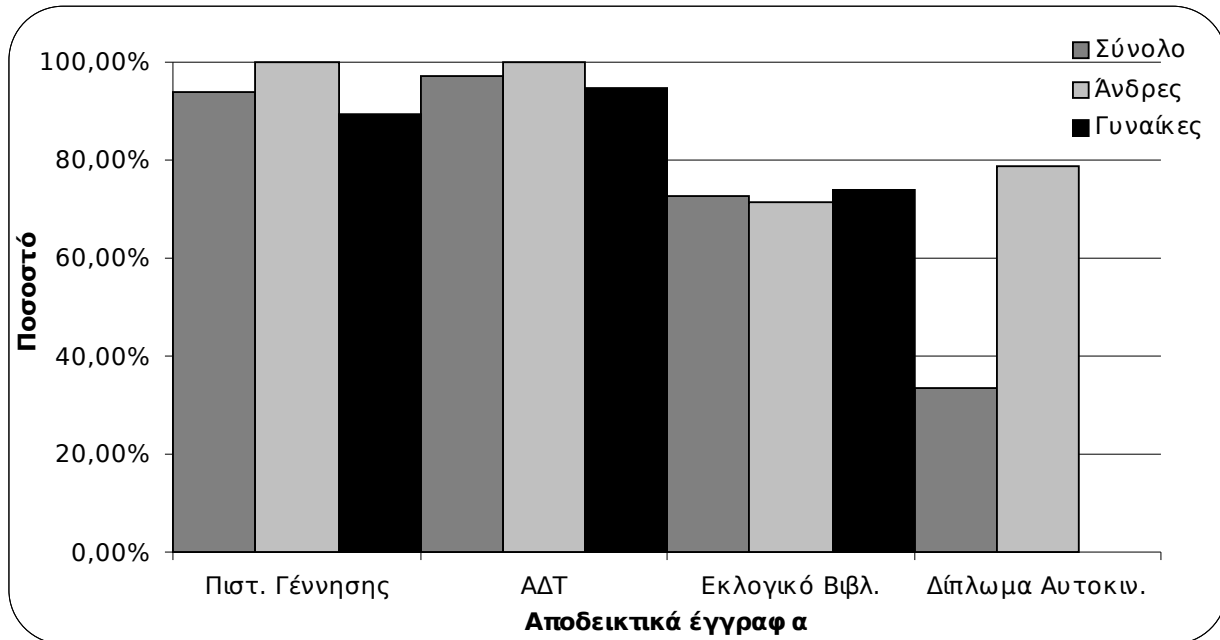
Επίσημα έγγραφα

Ποσοστό 97% κατέχει αστυνομική ταυτότητα (το 33% την έδειξε κατά την ώρα της συνέντευξης). Το ποσοστό είναι περίπου το ίδιο για τους άνδρες και τις γυναίκες.

Διαβατήριο κατέχει το 18% και εκλογικό βιβλιário το 73%. Από τις εκατό γυναίκες μπορούν να ψηφίσουν οι εβδομήντα τέσσερις και από τους δέκα άνδρες οι επτά.

Δίπλωμα οδήγησης διαθέτουν οι οκτώ στους δέκα άνδρες(80%)και καμία γυναίκα. Στο σύνολο του πληθυσμού οι τρεις στους δέκα μπορούν νόμιμα να οδηγούν αυτοκίνητο. (βλ. παράρτημα ερ. 18)

Διάγραμμα 3.5.: Κατοχή επίσημων εγγράφων (κατά φύλο)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

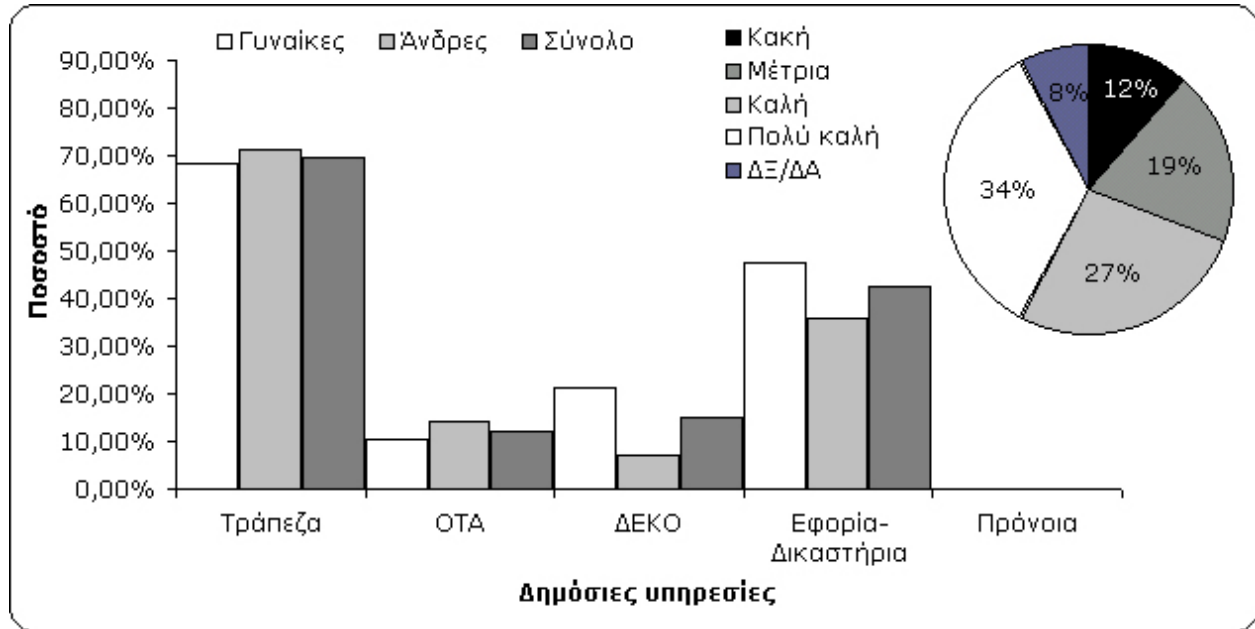
Οικογενειακή μερίδα έχει σχεδόν το σύνολο του πληθυσμού. Η μεγάλη πλειοψηφία, 97% του πληθυσμού είναι εγγεγραμμένο στο δήμο Φαρσάλων (βλ. παράρτημα ερ.19).

Από τις απαντήσεις στις ερωτήσεις που προσπαθούν να διαγνώσουν την επαφή των ερωτώμενων με τις δημόσιες υπηρεσίες, προκύπτει ότι:

- ❖ Χρησιμοποιούν την τράπεζα για συναλλαγές σε ποσοστό 70% του συνολικού πληθυσμού. Ειδικότερα οι γυναίκες επισκέπτονται τις τράπεζες σε ποσοστό 68% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους άνδρες είναι 65%.
- ❖ Απευθύνονται για βοήθεια ή έρχονται σε επαφή με υπηρεσίες της αυτοδιοίκησης, α΄ ή β΄ βαθμού, σε ποσοστό 12% του πληθυσμού (το ποσοστό των γυναικών είναι 11% και των ανδρών 14%).

- ❖ Χρησιμοποιούν τις δημόσιες υπηρεσίες όπως ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΔΕΥΑΦ, σε ποσοστό 15% του συνολικού πληθυσμού. Το ποσοστό είναι 7% για τους άνδρες και 21% για τις γυναίκες.
- ❖ Ποσοστό 40% των ανδρών επισκέπτονται υπηρεσίες όπως η εφορία και τα δικαστήρια, ενώ το ίδιο πράττουν οι πέντε στις δέκα γυναίκες. Ίδια με τους άνδρες είναι η αναλογία στο σύνολο του πληθυσμού.
- ❖ Τέλος, ουδείς εμφανίζεται να επισκέπτεται το νοσοκομείο και τις υπηρεσίες πρόνοιας. (βλ. παράρτημα ερ.20)

Διάγραμμα 3.6.: Χρησιμοποίηση δημοσίων υπηρεσιών και αντιμετώπιση των ερωτώμενων από αυτές

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων έχει θετική άποψη για τις υπηρεσίες με τις οποίες έρχονται σε επαφή. Το ποσοστό είναι της τάξης του 62%. Οι δυσαρεστημένοι αντιπροσωπεύουν ποσοστό της τάξης του 12%. Τέλος, ο ένας στους πέντε χαρακτηρίζει την αντιμετώπιση που βιώνει στις υπηρεσίες ως μέτρια. (βλ. παράρτημα ερ.21)

3.2.3. Περιοχή κατοικίας και οικήματα

Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες τσιγγάνους δηλώνουν έτος εγκατάστασης στην περιοχή, όπου συνεντευξιάστηκαν, μετά το 1961. Μόνος ένας δήλωσε χρόνο εγκατάστασης και μάλιστα στο οίκημα όπου βρέθηκε τη μέρα της έρευνας πριν το 1940. Οι περισσότεροι πρωτοεγκαταστάθηκαν σε πρόχειρες κατασκευές και ελάχιστοι σε οικήματα. Ποσοστό 35% πρωτοεγκαταστάθηκε μετά το έτος 1990.

Οι τρεις στους δέκα, κάτοικοι οι περισσότεροι σε παράγκες, δεν απάντησαν στην ερώτηση που αφορούσε το έτος εγκατάστασής τους. Το πιο πιθανό είναι να μη έχουν καταλήξει στην απόφαση επιλογής των Φαρσάλων ως μόνιμο τόπο εγκατάστασης. (βλ. παράρτημα ερ.22)

Καθεστώς κατοικίας

- Οι μισοί τσιγγάνοι κατοικούν σε ιδιόκτητο οίκημα (δικό τους ή μέλους της οικογενείας τους).
- Το 5% νοικιάζει κατοικία με μέσο ενοίκιο 190 Ευρώ το μήνα.
- Ποσοστό 22% ζει σε κατοικία που του παραχώρησε η οικογένεια ή φιλικό πρόσωπο.
- Οι δύο στους δέκα δεν προσδιορίζουν το καθεστώς ενοικίασης.

Είδος κατοικίας, ποιότητα κατασκευής

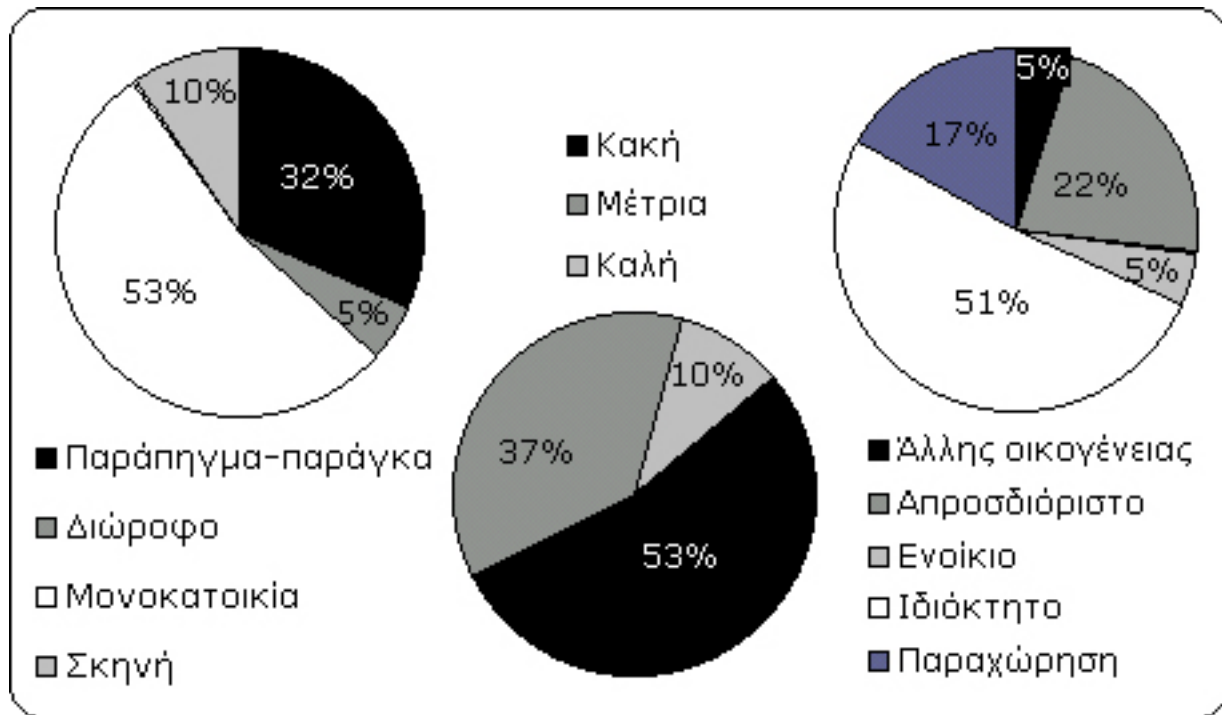
Το 54% είναι μονοκατοικίες ύψους 3-4 μέτρων.

Το 5% είναι διώροφα.

Το 42% είναι παραπήγματα - παράγκες ή σκηνές.

Τα μισά οικήματα που χρησιμοποιούνται ως κατοικία είναι σε κακή κατάσταση. Οι τέσσερις στις δέκα βρίσκονται σε μέτρια και οι υπόλοιπες σε καλή κατάσταση (βλ. παράρτημα ερ.23, ερ.23.3^α, ερ.24 και ερ.27)

Διάγραμμα 3.7.: Είδος, κατάσταση κατοικίας και καθεστώς ενοικίασης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Έτος ανέγερσης των μόνιμων κατοικιών

Η πλειονότητα άρχισε να ανεγείρεται από το έτος 1971 μέχρι το 2000.

Έντονη δραστηριότητα εμφανίζεται στις πενταετίες 1971-1975, 1981-1985, 1986-1990 οπότε και χτίστηκαν τα μισά σπίτια της περιοχής.

Αξίζει να αναφερθεί ότι οι περισσότερες κατοικίες μετεξελίχθηκαν, στην πορεία του χρόνου, από πρόχειρες κατασκευές σε κατοικίες της σημερινής μορφής. (Αρκετές υπό καθεστώς αυθαίρετης δόμησης). Η ανάλυση είναι προσεγγιστική του τρόπου εξέλιξης των κατοικιών της περιοχής. (βλ. παράρτημα ερ.25)

Οικοπεδικοί χώροι

Το μέσο οικοπέδο, όπου υπάρχουν μόνιμες κατοικίες είναι 313 τμ.

Το μέσο οικοπέδο, όπου υπάρχουν παράγκες είναι 315 τμ.

Υπάρχουν περιπτώσεις οικοπέδων από 100 τμ μέχρι ενός στρέμματος

Η μέση κατοικία καταλαμβάνει έκταση περίπου 59 τμ .

Οι μόνιμες κατοικίες, διαθέτουν έκταση κατά μέσο όρο 81 τμ.

Οι παράγκες κατά μέσο όρο έχουν εμβαδόν 25 τμ.

Αθροιστικά το συνολικό εμβαδόν των κατοικιών των τσιγγάνων αγγίζει τα 2.895 τμ, ενώ τα οικόπεδά τους καταλαμβάνουν χώρο 17.890 τμ. Ο μέσος συντελεστής δόμησης (ΣΔ) είναι 0,2. Μία στις τρεις κατοικίες έχει ΣΔ είναι από 0,2-0,4 ενώ οι άλλες δύο έχουν ΣΔ κάτω από 0,2.

Σε κάθε οίκημα κατοικούν κατά μέσο όρο 9,9 άτομα. Σε κάθε άτομο αντιστοιχούν περίπου 6 τμ κατοικίας, χώρος ελάχιστος για την κάλυψη των αναγκών τους. Είναι ίσος με το 1/5 περίπου του αντίστοιχου χώρου που προβλέπει το ΥΠΕΧΩΔΕ (βλ. παράρτημα ερ.26)

Τα τρία στα δέκα οικήματα είναι κάτω από 50 τμ,

Τα δύο στα δέκα μεταξύ 51-100 τμ.

Το ένα στα δέκα οικόπεδα είναι από 51-100 τμ.

Το 7% των οικοπέδων καταλαμβάνει χώρο από 151 έως 200 τμ.

Τέσσερα στα δέκα οικόπεδα ξεπερνούν τα 200 τμ.

Στο 68% των κατοικιών είναι κατασκευασμένο με τούβλα και μπετόν. Οι υπόλοιπες είναι σκηνές και καλύβες.

Το 41% των κατοικιών είναι πλακοσκεπείς,

το 20% έχουν στέγη από κεραμίδι και

το 39% έχουν στέγη με τσίγκο.

Το 71% των κατοικιών διαθέτουν αυλή.

το 2% έχουν πιλοτή και το

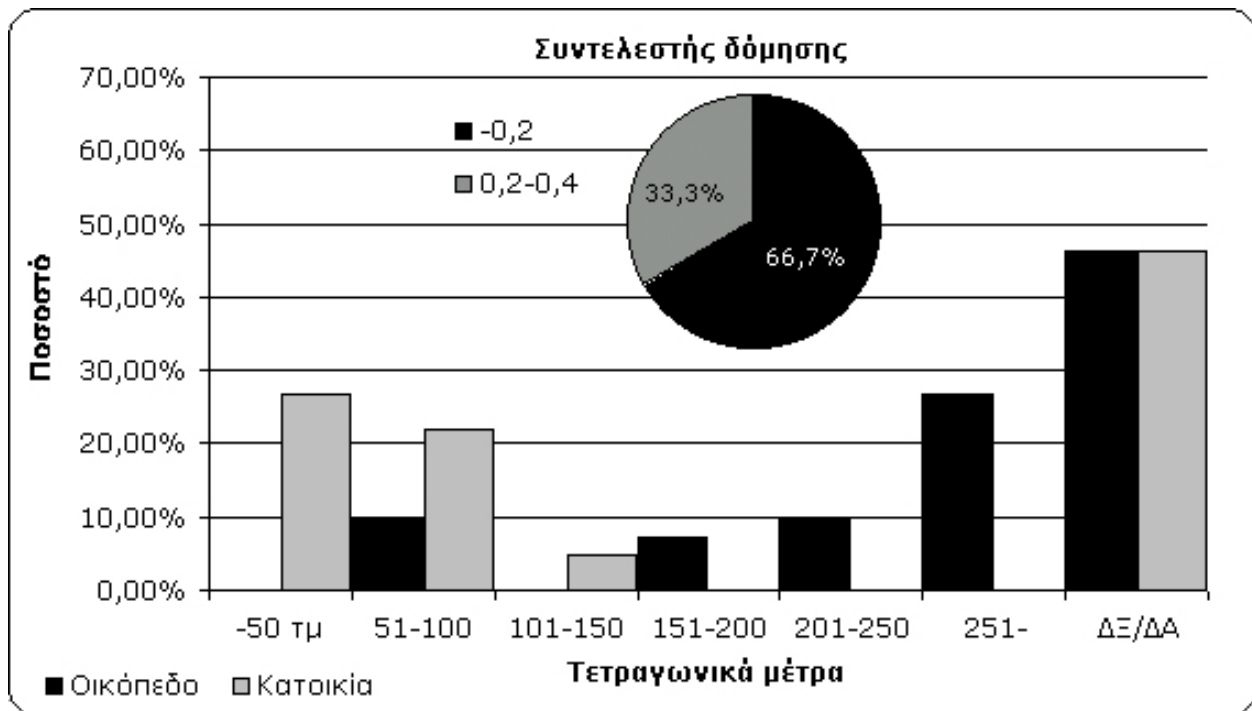
10% ιδιωτικό χώρο πάρκινγκ.

Οι τέσσερις στις δέκα κατοικίες έχουν βεράντες

Το 27% των νοικοκυριών δε έχουν σύνδεση με το δίκτυο ύδρευσης και εξυπηρετούνται με άλλους τρόπους π.χ. από τους συγγενείς.

Το 47% των οικημάτων δε είναι συνδεδεμένα με το ηλεκτρικό δίκτυο. Έχουν λάμπες πετρελαίου ή εξυπηρετούνται από συγγενείς, με γεννήτριες κ.α.

Διάγραμμα 3.8.: Κατανομή κατοικιών κατά τμ και Συντελεστή Δόμησης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Εξοπλισμός κατοικίας

- Τα μισά νοικοκυριά χρησιμοποιούν πετρογκάζ και μόλις δύο στα δέκα διαθέτουν ηλεκτρική κουζίνα.
- Τα έξι στα δέκα νοικοκυριά διαθέτουν τηλεόραση και τα τρία στα δέκα ψυγείο
- Ποσοστό 24% πλένουν σε σκάφη και 9% σε ηλεκτρικό πλυντήριο.
- Διαθέτουν σταθερό ή κινητό τηλέφωνο οι 58 στους εκατό από τους ερωτηθέντες.
- Ποσοστό 3% των κατοικιών διαθέτουν κεντρική θέρμανση
- Σόμπες και αυτόνομα σώματα εξυπηρετούν το 85% των κατοικιών.

Διαρρύθμιση

Δεκαοκτώ στις εκατό κατοικίες έχουν κουζίνα ως ξεχωριστό εσωτερικό δωμάτιο. Το 27% έχει εξωτερική κουζίνα.

Εξωτερικό αποχωρητήριο ή εσωτερική τουαλέτα διαθέτει το 76% των κατοικιών

Το 12% των οικημάτων έχει εξωτερικό μπάνιο και κανένα εσωτερικό

Το 6% των κατοικιών διαθέτουν σαλόνι. Οι κατοικίες που έχουν ένα ή δύο υπνοδωμάτια αγγίζουν το 90% του συνόλου. Υπάρχουν όμως και ελάχιστες περιπτώσεις οικήματος με 4 υπνοδωμάτια. Στις μικρές κατοικίες κάτω των 50 τμ ανάγκες των οικογενειών εξυπηρετούνται με ένα ή δύο δωμάτια.

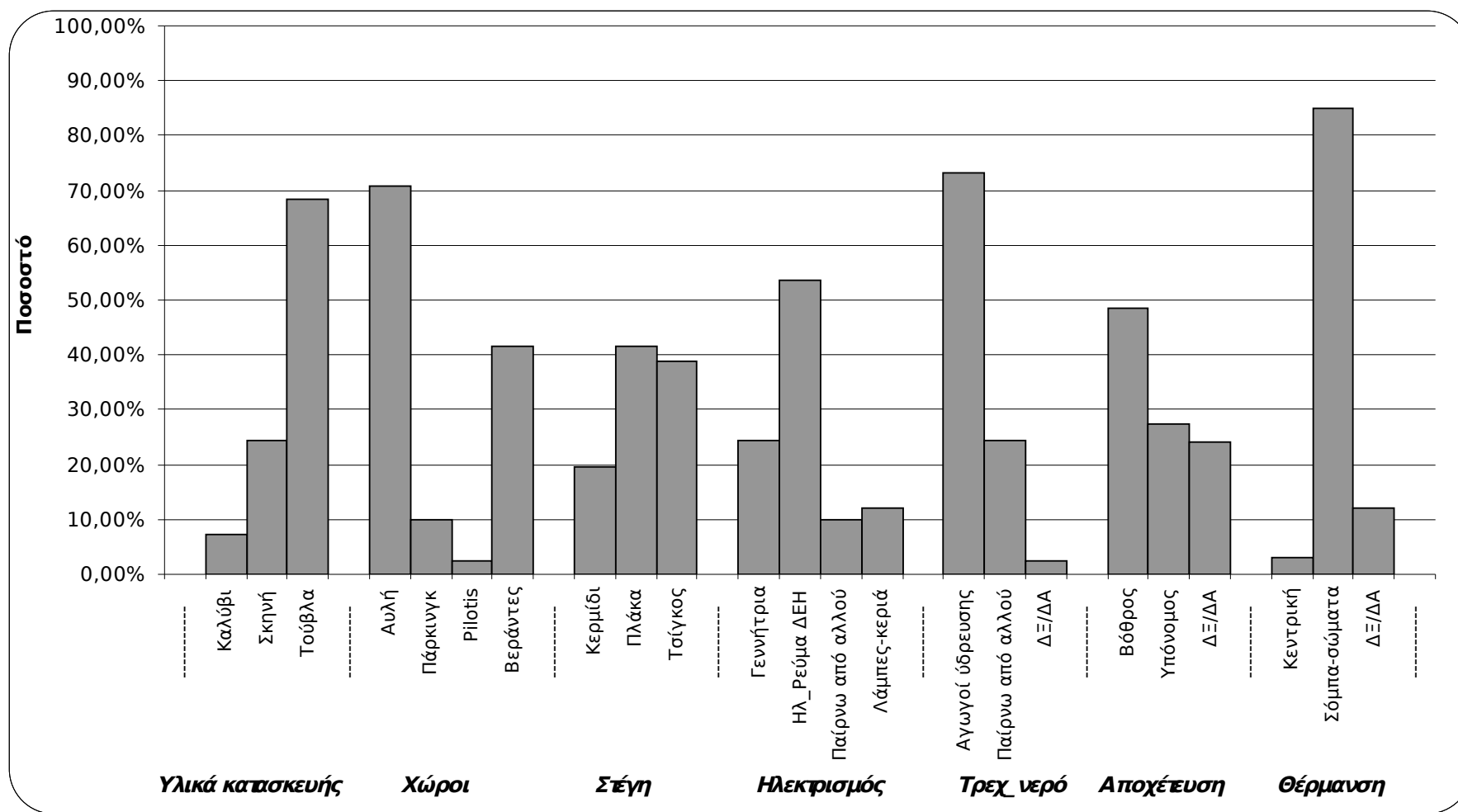
Ο μέσος όρος υπνοδωματίων ανά κατοικία είναι 1,18.

Ο μέσος όρος δωματίων (σαλόνι, κουζίνα, υπνοδωμάτια) ανά οίκημα προκύπτει ότι είναι 1,7.

Τα δεδομένα προήλθαν από την ερ.29 (βλ. παράρτημα) και τα διαγράμματα 3.9, 3.10.

Τα μισά οικήματα χρησιμοποιούν για την αποχέτευση βόθρους και ποσοστό 27% είναι συνδεδεμένα με υπόνομους.

Διάγραμμα 3.9.: Χαρακτηριστικά κατοικίας, εσωτερικές υποδομές και οικοσκευή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Προβλήματα κατοικίας

Ποσοστό 21% των ερωτηθέντων εξέφρασε ικανοποίηση για την κατάσταση των κατοικιών τους. Το 1/3 ανέφερε ως βασικό πρόβλημα την υγρασία που επικρατεί στην περιοχή, κυρίως τις πρώτες πρωινές ώρες και κατά τις βραδινές, από το φθινόπωρο ως και τους πρώτους μήνες της άνοιξης.

Ποσοστό 24% ανέφερε ως σημαντικά προβλήματα την έλλειψη θέρμανσης και την παλαιότητα των οικημάτων.

Ποσοστό 10% στα σημαντικά προβλήματα ανέφεραν τις κακές συνθήκες υγιεινής, τη συγκατοίκηση πολλών ατόμων ανά οίκημα και την έλλειψη κοινωφελών δικτύων.

Μερικοί αναφέρθηκαν στην ελλιπή οικοσκευή, στα λασπόνερα που υπάρχουν στους δρόμους. κυρίως το φθινόπωρο - χειμώνα, κ.α.

Όσον αφορά στα προβλήματα της περιοχής

Ένας στους τρεις ερωτηθέντες είναι απογοητευμένος από την οικονομική κατάσταση που επικρατεί στην περιοχή.

Ένας στους δέκα υποστηρίζει ως βασικά προβλήματα την έλλειψη αποχετευτικού δικτύου, τις αυξημένες ποσότητες απορριμμάτων, την έλλειψη ελεύθερων χώρων, τον ελλιπή φωτισμό και γενικότερα την έλλειψη κοινωφελών δικτύων.

Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στην αυξημένη εγκληματικότητα που αναπτύσσεται στην περιοχή, η οποία περιλαμβάνει κυρίως κλοπές. (βλ. παράρτημα ερ.30, ερ.36 και το διάγραμμα 3.11)

Ο πληθυσμός στο σύνολό του δηλώνει μόνιμη εγκατάσταση επί 12 μήνες στην περιοχή μελέτης (βλ. παράρτημα ερ.31 και ερ.32).

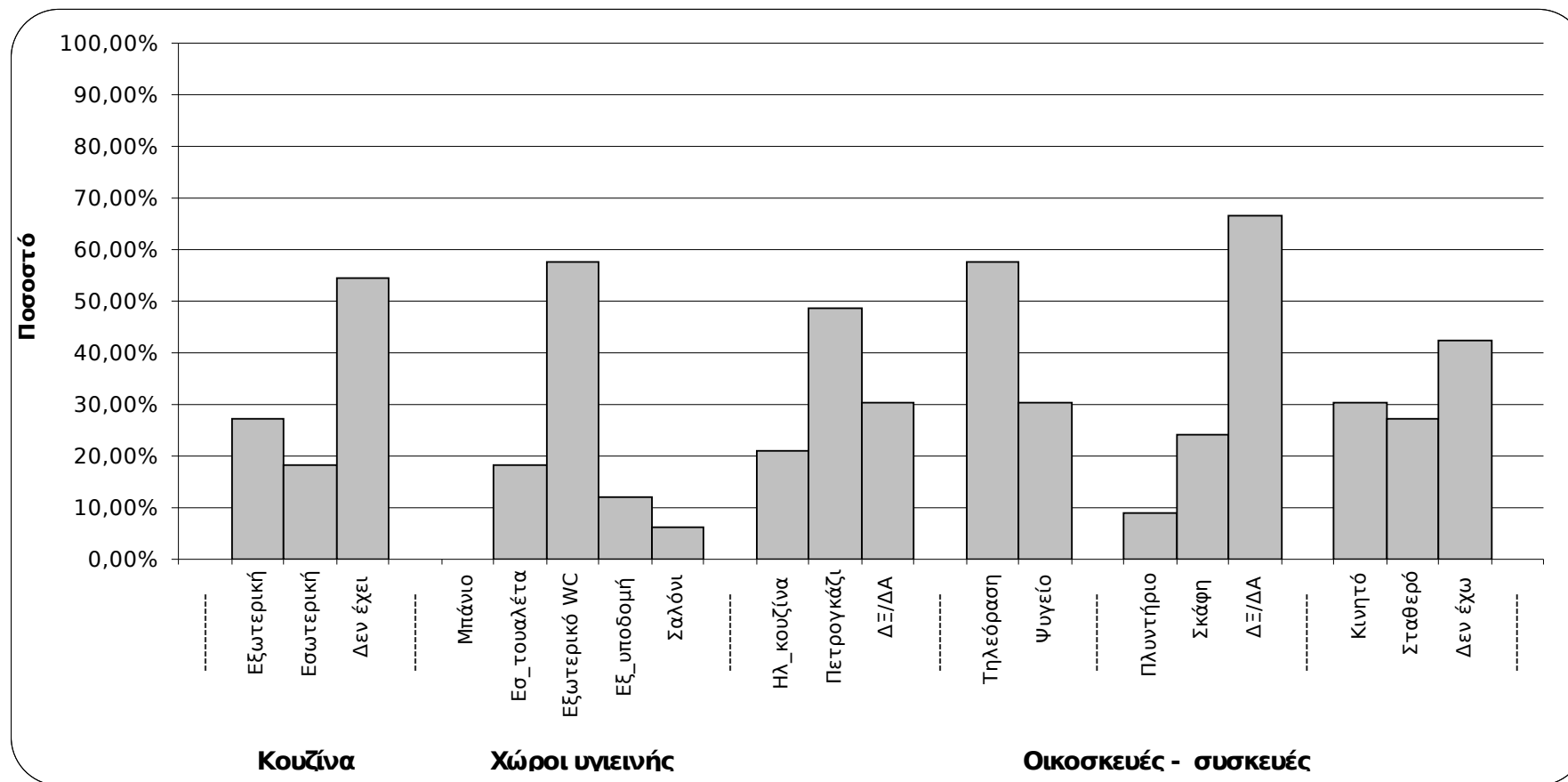
Ένας ερωτώμενος βρέθηκε να έχει γραμμένο στο όνομά του οικόπεδο στα Φάρσαλα. (βλ. παράρτημα ερ.33, ερ.33.1^α και ερ.34)

Το 3% επιθυμεί να αγοράσει κατοικία στην περιοχή των Φαρσάλων κοντά στα συγγενικά του πρόσωπα.

Το 3% θέλει οικόπεδο αλλού (εκτός περιοχής των τσιγγάνων).

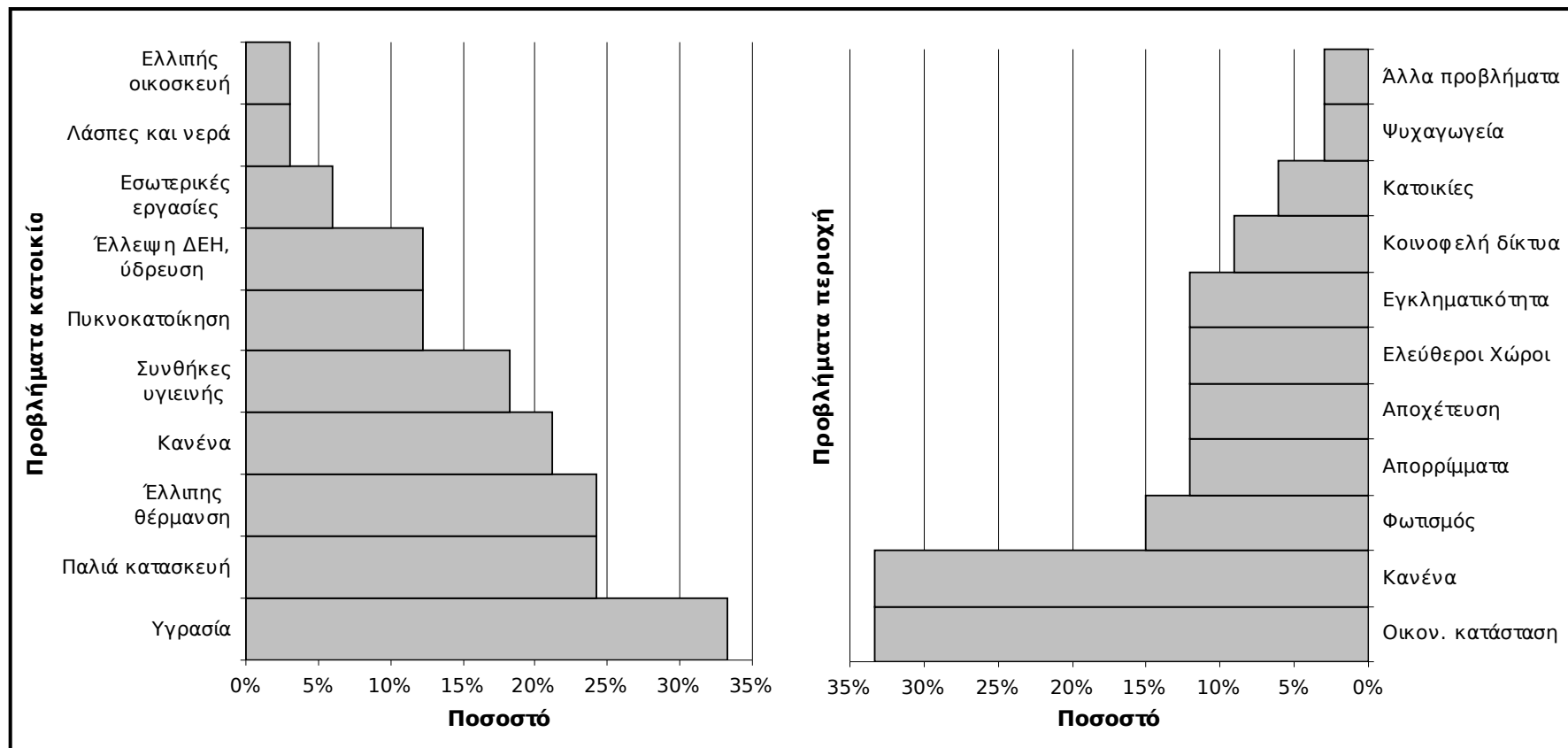
Οι εννέα στους δέκα δεν απάντησαν στην ερώτηση. (βλ. πίνακα 3.2 και παράρτημα ερ.35)

Διάγραμμα 3.10.: Χαρακτηριστικά κατοικίας, εσωτερικές υποδομές και οικοσκευή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 3.11.: Προβλήματα κατοικίας και περιοχής κατοικίας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.4. Εκπαίδευση

Η κατάσταση που αφορά τη εκπαίδευση των τσιγγάνων των Φαρσάλων περιγράφεται με αριθμητικά στοιχεία ως εξής:

- Οι έξι στους δέκα άνδρες και οι τέσσερις στις δέκα γυναίκες μπορούν να παρακολουθήσουν τηλεόραση.
- Οι τρεις στους δέκα άνδρες έχουν τη δυνατότητα να κάνουν λογαριασμούς.
- Το 14% των ανδρών μπορούν να διαβάζουν εφημερίδα και είναι ικανοί να συμπληρώνουν δημόσια έγγραφα.
- Μία γυναίκα στις δέκα κάνει λογαριασμούς και διαβάζει εφημερίδα.
- Καμία γυναίκα δε ξέρει να συμπληρώνει δημόσια έγγραφα και
- Κανείς, άνδρας ή γυναίκα δεν είναι σε θέση να βοηθήσει τα παιδιά του στα σχολικά μαθήματα.

Η άσχημη κατάσταση που επικρατεί στις γυναίκες, επηρεάζει αρνητικά και τα ποσοστά που αφορούν το σύνολο του πληθυσμού. Έτσι:

- οι μισοί κάτοικοι μπορούν να παρακολουθούν τηλεόραση,
- οι δύο στους δέκα κάνουν λογαριασμούς
- το 10% περίπου συμπληρώνει δημόσια έγγραφα και διαβάζει εφημερίδα.

Από τα παραπάνω εξάγεται το συμπέρασμα ότι οι εννέα στους δέκα του πληθυσμού των τσιγγάνων είναι λειτουργικά αναλφάβητοι¹ (85% άνδρες και 95% γυναίκες). (βλ. παράρτημα ερ.37)

Όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο

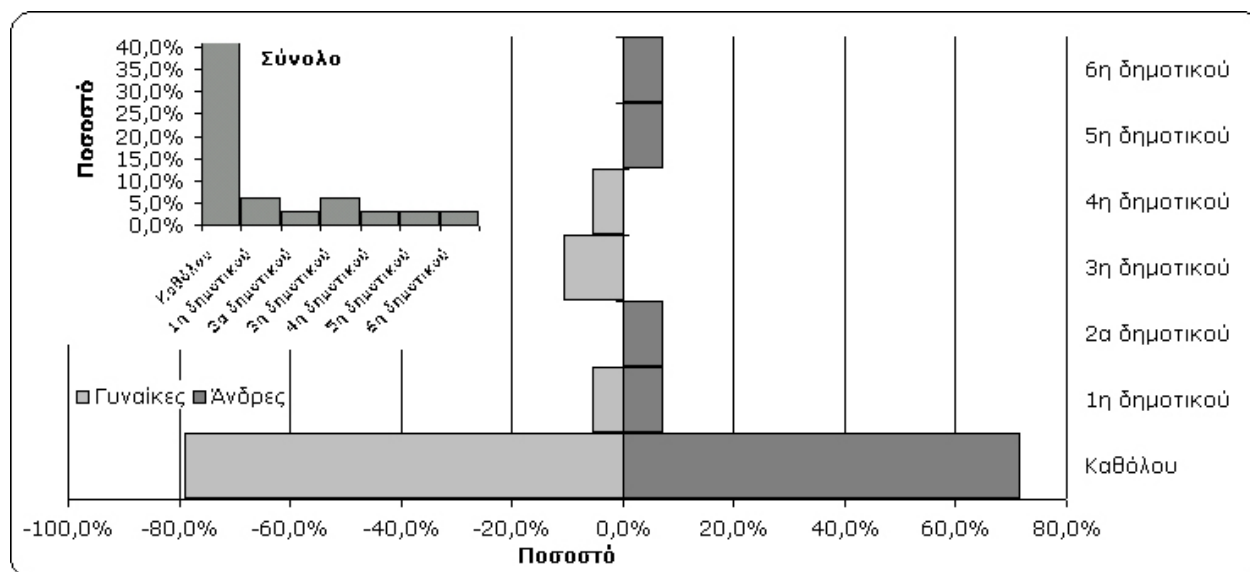
Ποσοστό 79% των γυναικών τσιγγάνων δεν έχει παρακολουθήσει καμία τάξη στο σχολείο. Για τους άνδρες, το ποσοστό είναι 71% και για το σύνολο 76%. Μέχρι και την πέμπτη δημοτικού παρακολούθησε το 21% του συνολικού πληθυσμού. Οι γυναίκες φθάνουν μέχρι και την τετάρτη δημοτικού χωρίς καμία να το έχει τελειώσει. Απολυτήριο δημοτικού κατέχει το 7% των ανδρών.

Κανένας από τους ερωτηθέντες δε συνέχισε το σχολείο μετά το δημοτικό. (βλ. παράρτημα ερ.38)

Ο συνολικός αναλφαβητισμός είναι 100% για τις γυναίκες και 93% για τους άνδρες. Οι 97 στους εκατό είναι αναλφάβητοι.

¹ Λειτουργικά αναλφάβητοι νοούνται εκείνοι οι οποίοι δε ξέρουν γραφή και ανάγνωση. Ενώ αναλφάβητοι είναι εκείνοι οι οποίοι δεν έχουν τελειώσει το δημοτικό σχολείο και δεν έχουν πάρει βασικές γνώσεις.

Διάγραμμα 3.12.: Κατανομή κατά τάξη σχολείου (μορφωτικό επίπεδο)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Οι τσιγγάνοι επιθυμούν τη μόρφωση των παιδιών τους. Οι λόγοι για τους οποίους δηλώνουν την σχετική επιθυμία, σε ποσοστό 91%, είναι οι ίδιοι με τους λόγους που επικαλούνται όσοι απαντούν στην ερώτηση «τι τους έκανε να παρακολουθήσουν μαθήματα και να βελτιώσουν το επίπεδο της μόρφωσής τους». Οι λόγοι:

- α. εύρεση καλύτερης εργασίας, σε ποσοστό 58%
- β. βελτίωση της υπάρχουσας οικονομικής κατάστασης, σε ποσοστό 12% και
- γ. το διάβασμα, σε ποσοστό 6%

(βλ. παράρτημα ερ.39, ερ.40)

Από τα 133 τσιγγανόπουλα που είναι σε ηλικία να πάνε σε κάποια τάξη σχολείου, μόνο τα 46 το παρακολουθούν, ποσοστό 35%.

Αναφέρεται ως ανησυχητικό το γεγονός, ότι μετά την τρίτη δημοτικού ο αριθμός των παιδιών που παρακολουθεί μαθήματα μειώνεται σημαντικά.

Η συμμετοχή των παιδιών που είναι σε ηλικία να παρακολουθήσουν τα μαθήματα στη πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι:

- για μεν τις ηλικίες 5 έως 12 ετών (δημοτικό) 55%,
- για δε τις ηλικίες 13 ως 17 ετών (γυμνάσιο - λύκειο) 0%.

Τα παιδιά που έχουν σταματήσει το σχολείο το έπραξαν έως την πέμπτη δημοτικού. Το τελευταίο συμπίπτει πλήρως με την εικόνα που υπάρχει για το σύνολο των ερωτηθέντων.

Πίνακας 3.2.: Νέοι και συμμετοχή τους στο σχολείο

	5 - 12 ετών	13 - 17 ετών
Σύνολο παιδιών	84	49
Παιδιά που πάνε σχολείο	46	0
Ποσοστό αποχής από το σχολείο	45,24%	100,00%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Οι νέοι τσιγγάνοι μπορεί να ξέρουν να διαβάζουν ή να γράφουν αλλά συνεχίζουν να μη παίρνουν τις βασικές γνώσεις του δημοτικού. Στο σχολείο πάνε τα 0,61 παιδιά από τα 1,75 που έχει η μέση οικογένεια και τα οποία είναι σε ηλικία να πάνε σχολείο. (βλ. παράρτημα ερ.41, ερ.42)

Ο σημαντικότερος λόγος που δεν επιτρέπει τους τσιγγάνους να λάβουν τη κατάλληλη μόρφωση είναι:

- Η οικονομική κατάσταση. Δηλώθηκε από τους τέσσερις στους δέκα ερωτώμενους.
- Το 18% υποστήριξε ως βασικό λόγο την εχθρικότητα και απόρριψη που βιώνουν οι τσιγγάνοι στο χώρο του σχολείου και την αδυναμία να τους προσελκύσει.
- Ποσοστό 6% δηλώνει ως τροχοπέδη στην μόρφωση τον τρόπο ζωής, τη γλώσσα και τις παραδόσεις των τσιγγάνων. Τέλος, το 3% δυσκολεύεται να προσαρμοστεί στο σχολείο (βλ. παράρτημα ερ.43)

3.2.5. Απασχόληση

Όσον αφορά την απασχόληση το 39% των τσιγγάνων δηλώνει ότι εργάζεται, ποσοστό 15% δηλώνει ανεργία και το 46% οικιακά.

Οι τσιγγάνοι εργάζονται κυρίως ως εργάτες γης (30%).

Άλλα επαγγέλματα που ασκούν είναι:

του μουσικού (6%) και

του παλιατζή (3%).

Οι επτά στις δέκα γυναίκες ασχολούνται κυρίως με τα οικιακά, ενώ το ίδιο πράττει το 14% των ανδρών.

Στους άνδρες δηλώνουν:

14% μουσικοί.

43% ασχολούμενοι με τις αγροτικές εργασίες

7% παλιατζήδες.

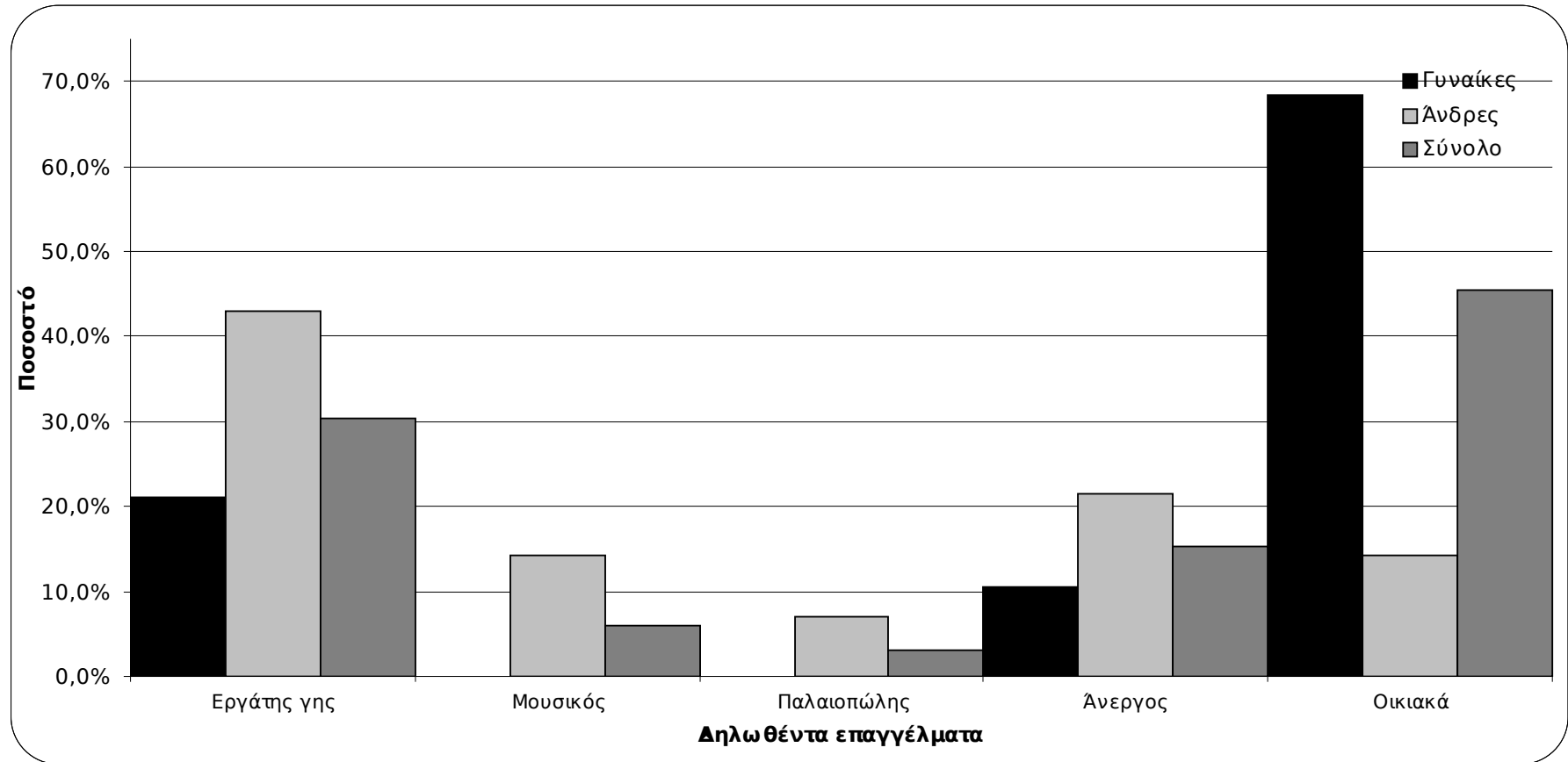
20% άνεργοι

Στις γυναίκες:

20% ασχολούμενες με τις αγροτικές εργασίες

10% άνεργες

Διάγραμμα 3.13.: Τα επαγγέλματα των τσιγγάνων των Φαρσάλων

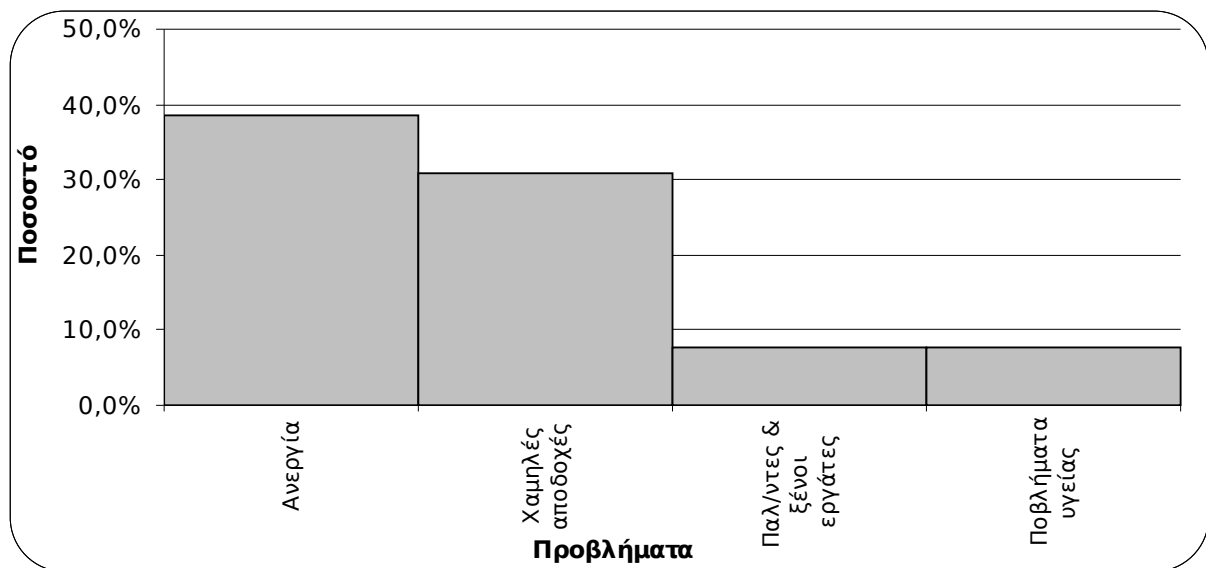
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Από τους εργαζόμενους το 8% είναι αυτοαπασχολούμενοι. Το υπόλοιπο 92% δουλεύει σε εργασίες κατ' αποκοπή (μεροκάματα). Οι εννέα στους δέκα εργαζόμενους υποστηρίζουν ότι το επάγγελμά τους είναι εποχιακό ή ευκαιριακό ενώ οι υπόλοιποι δηλώνουν μόνιμη απασχόληση. Ο μέσος αριθμός μηνών που απασχολείται ευκαιριακά ή εποχιακά το 92% των εργαζομένων είναι τρεις (3).

Όσον αφορά την ασφάλιση ουδείς πληρώνει ένσημα οπότε κανένας δεν έχει προοπτική συνταξιοδότησης. (βλ. παράρτημα ερ.44, ερ.44^α, ερ.44^β, ερ.44^γ, ερ.44^δ)

Οι τσιγγάνοι αντιμετωπίζουν πολλά βασικά προβλήματα κατά την άσκηση των επαγγελμάτων τους. Οι τέσσερις στους δέκα υποστηρίζουν ότι τα τελευταία χρόνια η ανεργία τους βασανίζει και αποτελεί πρώτης προτεραιότητας πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπισθεί. Δεύτερο σε σειρά έρχεται η κακή αμοιβή των υπηρεσιών που προσφέρουν (31%). Ένας στους δέκα ενοχλείται από την παρουσία ξένων και παλιννοστούντων εργατών διότι είναι ανταγωνιστικοί προς αυτούς. Τέλος, ένας ερωτώμενος δήλωσε ότι η επαγγελματική του αποτυχία οφείλεται στα προβλήματα υγείας. (βλ. παράρτημα ερ.45 και το διάγραμμα 3.14)

Διάγραμμα 3.14.: Προβλήματα κατά το επάγγελμα

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

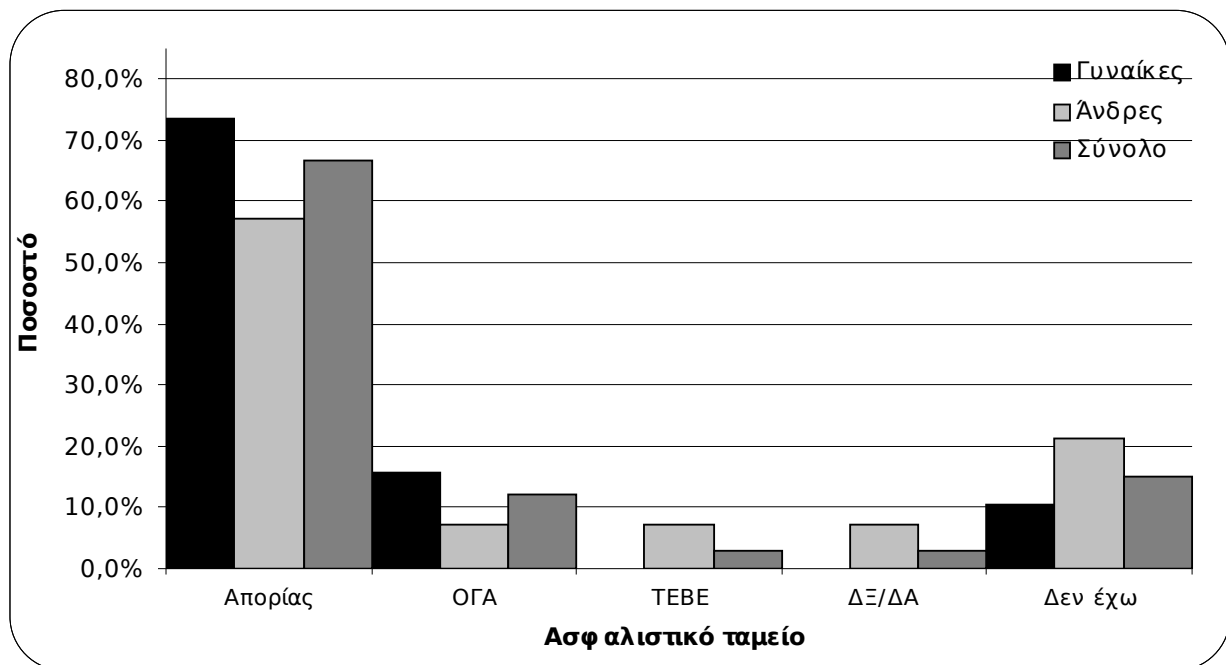
Η δυσκολία στην ικανοποίηση των αναγκών των τσιγγάνων αλλά και το περιστασιακό των περισσότερων επαγγελμάτων που αυτοί ασκούν, κάνει το 15%

των εργαζομένων να ασκεί και δεύτερο επάγγελμα. Τα επαγγέλματα που προτιμούνται, ως δεύτερα, είναι του μικροπωλητή και του μουσικού λόγω του εποχιακού τους χαρακτήρα.

Σε κάθε οικογένεια, κατά μέσο όρο, υπάρχει ένας εργαζόμενος ανά τέσσερα μέλη. Σε κάθε οίκημα αντιστοιχούν δέκα κάτοικοι από τους οποίους εργάζονται οι δύο.

Το 6% του ενεργού πληθυσμού της περιοχής είναι ηλικίας κάτω των 18 ετών, το 2% πάνω από τα 65 έτη και οι υπόλοιποι μεταξύ 18 και 65 ετών. (βλ. παράρτημα ερ.46 και ερ.48)

Διάγραμμα 3.15.: Ασφάλιση ερωτώμενων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Από το διάγραμμα 3.15 προκύπτει ότι: το 15% του πληθυσμού είναι παντελώς ανασφάλιστο ενώ το 3% δεν ήξερε εάν είναι. Οι περισσότεροι έχουν ασφάλεια απορίας (67%).

Στον ΟΓΑ ανήκει το 12% και στο ΤΕΒΕ το 3%.

Όσον αφορά τις γυναίκες: Οι επτά στις δέκα έχουν βιβλιάρια απορίας, ποσοστό 16% είναι ασφαλισμένες στον ΟΓΑ και μια στις δέκα είναι ανασφάλιστη.

Όσον αφορά τους άνδρες: Ποσοστό 57% έχει ασφάλεια απορίας, 7% είναι ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ και κατά το ίδιο ποσοστό (7%) είναι ασφαλισμένοι στο ΤΕΒΕ. Ανασφάλιστοι είναι οι τρεις στους δέκα.

Όσον αφορά τις προτιμήσεις των τσιγγάνων σε επαγγέλματα που θα ήθελαν για τα παιδιά τους:

- Ποσοστό 38% δηλώνει επιθυμία μόνιμης απασχόλησης.
- Ποσοστό 15% επιθυμεί να δει τα παιδιά να εργάζονται στο δημόσιο ως χαμηλόβαθμα ή υψηλόβαθμα στελέχη (εάν σπουδάσουν).
- Το 6% επιθυμεί ελεύθερα επαγγέλματα (γιατροί, δικηγόροι, λογιστές, μηχανικοί)
- Ποσοστό επίσης 6% τα θέλει εργάτες σε βιομηχανία
- Ποσοστό 3% τα θέλει τεχνίτες (μηχανικοί αυτοκινήτων, ηλεκτρολόγοι, υδραυλικοί, κομμώτριες κ.α) και
- Το 18% επιθυμεί τη συνέχεια στα παραδοσιακά επαγγέλματα (εργάτες γης, μικροπωλητές κ.α.)

Ο ένας στους δέκα θέλει τα παιδιά να επιλέξουν μόνα τους την επαγγελματική πορεία ενώ οι τρεις στους δέκα δεν εξέφρασαν άποψη (βλ. παράρτημα ερ.49)

Προβλήματα που εμποδίζουν την απρόσκοπτη επαγγελματική απασχόληση.

Ποσοστό 52% υποστηρίζει ως βασικότερο πρόβλημα την έλλειψη προσόντων.

Ποσοστό 39% θεωρεί υπεύθυνη πολιτεία

Ποσοστό 4% θεωρεί την απόρριψη από το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο ως την ανυπέβλητη γι αυτούς την πραγματικότητα.

Ποσοστό 4% υποστηρίζει ότι η οικονομική κατάσταση αποτελεί έναν ακόμη αρνητικό λόγο. (βλ. παράρτημα ερ.50)

Τα παράπονα για τους κρατικούς φορείς είναι πολλά και οι απαιτήσεις των τσιγγάνων από αυτούς ακόμη περισσότερες σε ότι αφορά συνθήκες διαβίωσης.

Ποσοστό 60% θέλει βοήθεια για την αντιμετώπιση του στεγαστικού του προβλήματος. Το 24% απαιτεί μόνιμες εργασίες που θα το βοηθήσουν να αντεπεξέλθει στις δυσκολίες του και ο ένας στους τρεις ζητά επιπλέον επιδοτήσεις και οικονομική βοήθεια.

Άλλες απαιτήσεις. Αναφέρονται κυρίως:

- α. στη βελτίωση των υποδομών και των κοινωφελών δικτύων
- γ. στη εκπαίδευση του πληθυσμού των τσιγγάνων
(βλ. παράρτημα ερ.52)

Ο ρόλος του ΟΑΕΔ στη ζωή των τσιγγάνων είναι σχεδόν άγνωστος. Το 79% δεν δέχθηκε ποτέ βοήθεια από το συγκεκριμένο φορέα και το 18% δεν ήξερε τι είναι ο ΟΑΕΔ. Μόλις ένα άτομο λαμβάνει επίδομα. (βλ. παράρτημα ερ.51)

3.2.6. Υγεία

Από την ανάλυση των στοιχείων προέκυψε ότι:

- Ποσοστό 54% των ερωτηθέντων ταλαιπωρείται τουλάχιστον από ένα πρόβλημα υγείας.
- Το 27% δήλωσε ως ασθένεια τα ψυχολογικά προβλήματα και το άγχος, τα οποία κυρίως προέρχονται από την ανεργία, την κακή οικονομική κατάσταση και την ποιότητα ζωής στην περιοχή.
- το 12% δήλωσε πρόβλημα με την καρδιά και το άσθμα ή πνευμονολογικά περιστατικά.
- Η επιληψία δυσχεραίνει τη ζωή του 3% των τσιγγάνων των Φαρσάλων και
- Ποσοστό 3% απ' αυτούς αντιμετωπίζουν πρόβλημα με τα νεφρά, το ζαχαροδιαβήτη και τους αδένες. (βλ. παράρτημα ερ.53)

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων υγείας οδηγούνται στο Κέντρο Υγείας Φαρσάλων ή στο Νοσοκομείο Λάρισας. (βλ. παράρτημα ερ.54)

Οι ερωτήσεις για εμβολιασμό αφορούσαν τα εμβόλια κατά της ηπατίτιδας, της φυματίωσης, της πολυομυελίτιδας, της ιλαρά-ερυθρά-παρωτίτιδας και το τριπλούν.

Ποσοστό 36% του πληθυσμού έκανε ένα ή περισσότερα εμβόλια.

- Οι τρεις στις δέκα γυναίκες εμβολιάστηκαν για την αντιμετώπιση της ηπατίτιδας, φυματίωσης, ιλαρά, ερυθράς και παρωτίτιδας. Το 5% των γυναικών έκανε το τριπλούν και το εμβόλιο της πολυομυελίτιδας
- Οι τρεις στους δέκα άνδρες έκαναν τα εμβόλια της ηπατίτιδας, ιλαρά, ερυθράς και παρωτίτιδας. Το 7% έχει κάνει το τριπλούν, της πολυομυελίτιδας και της φυματίωσης.

Τα τσιγγανόπουλα εμφανίζονται να έχουν κάνει εμβόλιο σε ποσοστό 70%. Το ποσοστό μπορεί να είναι και μεγαλύτερο. Εξαρτάται από την ηλικία στην οποία έγιναν τα εμβόλια και από το χρονικό διάστημα που διαμεσολάβησε από το κάθε εμβόλιο (βλ. παράρτημα ερ.55).

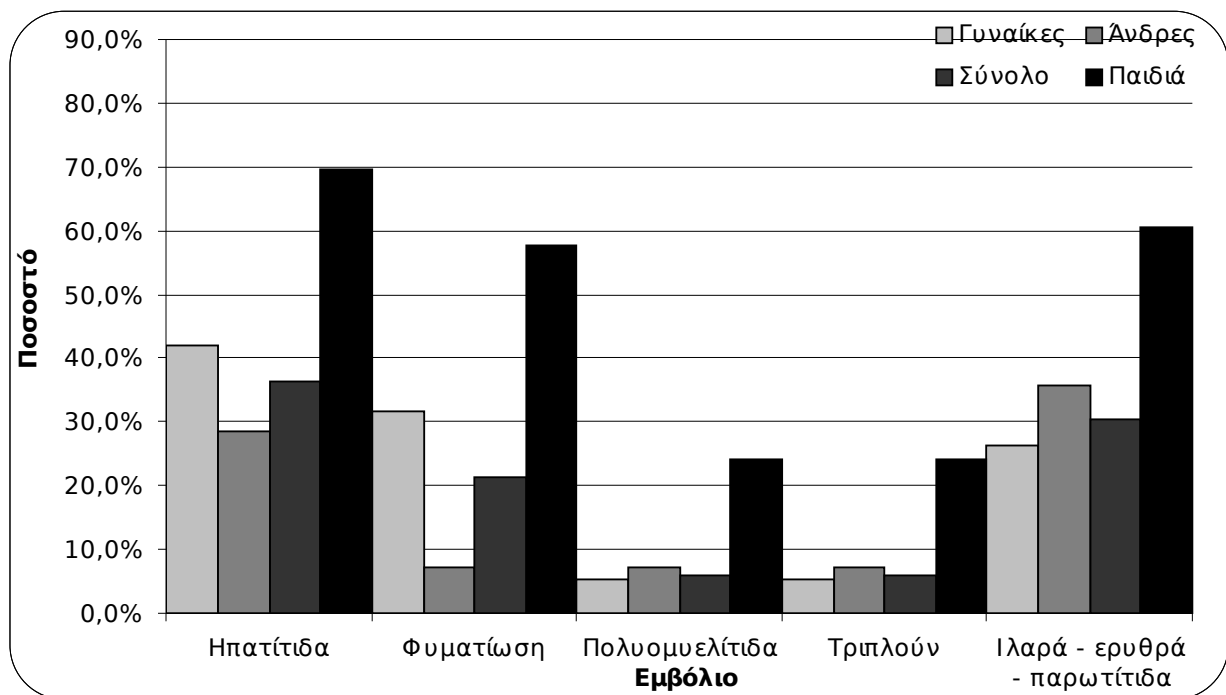
- Πάνω από τα μισά παιδιά έκαναν εμβόλιο για την αντιμετώπιση της ηπατίτιδας, φυματίωσης, της ιλαράς, της ερυθράς και της παρωτίτιδας.
- Τα δύο στα δέκα παιδιά έκαναν το εμβόλιο για πολιομυελίτιδα και το τριπλούν.

Οι γυναίκες κατά 16% έχουν κάνει τεστ ΠΑΠ, ενώ το 21% έχει κάνει μαστογραφία.

Προφύλαξη κατά την ερωτική πράξη λαμβάνει το 3% του πληθυσμού, κυρίως οι άνδρες. (βλ. παράρτημα ερ.56)

Υπάρχουν 4 ερωτώμενοι, οι οποίοι δήλωσαν ότι οι οικογένειές τους απώλεσαν νεαρά άτομα σε ηλικία μικρότερη των 17 ετών. Όλα πέθαναν σε ηλικία μεταξύ ενός και δώδεκα μηνών. (βλ. παράρτημα ερ.57)

Διάγραμμα 3.16.: Εμβολιασμός του πληθυσμού και των παιδιών του

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Βοήθεια από την πολιτεία

Το 85% των τσιγγάνων των Φαρσάλων λαμβάνει κάποιο επίδομα. Το 75% εξ' αυτών δήλωσε ότι το επίδομα είναι πολυτεκνικό ενώ οι υπόλοιποι λαμβάνουν επίδομα απορίας.

Ουδείς συμμετείχε σε πρόγραμμα κατάρτισης ή προγράμματα γενικής ενημέρωσης, οικογενειακού προγραμματισμού (ΟΑΕΔ), ενημέρωσης για τα δικαιώματα. Ουδείς είχε επαφή με κοινωνικούς λειτουργούς.

Μόνο ένας ερωτώμενος δήλωσε ότι έχει λάβει δάνειο κατά το παρελθόν που δεν έχει αποπληρώσει. (βλ. παράρτημα ερ.58).

3.2.7. Ψυχαγωγία - ενασχολήσεις - σχέσεις κατοίκων

Οι τσιγγάνοι των Φαρσάλων στον ελεύθερο χρόνο τους κατά 60% κάνουν βόλτες και επισκέψεις σε φιλικά και συγγενικά πρόσωπα. Το ποσοστό για τις γυναίκες είναι 70% και για τους άνδρες 42%.

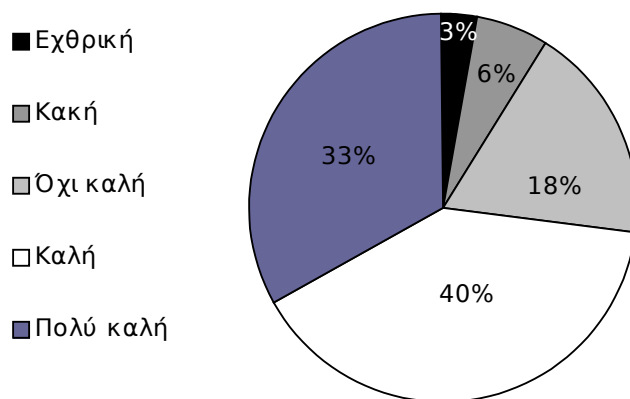
Άνδρες και γυναίκες βλέπουν τηλεόραση σε ποσοστό 50%, ενώ τρεις στις δέκα γυναίκες επιλέγουν τη μουσική.

Το 5% των γυναικών επισκέπτεται κέντρα διασκέδασης κοντά στην περιοχή κατοικίας και απασχολείται με εργασίες στο σπίτι.

Ένας στους δέκα άνδρες επισκέπτεται και διασκεδάζει σε καφετέριες και μπαρ των Φαρσάλων. Τέλος, μία στις δέκα γυναίκες πάει διακοπές (βλ. παράρτημα ερ.59 και διάγραμμα 3.17)

Η συμπεριφορά των κατοίκων των Φαρσάλων προς τους τσιγγάνους, όπως οι τελευταίοι την χαρακτήρισαν είναι εχθρική σε ποσοστό 3%, κακή σε ποσοστό 6%, όχι τόσο καλή σε ποσοστό 18% και καλή έως πολύ καλή σε ποσοστό 73%.

Διάγραμμα 3.18.: Συμπεριφορά του υπόλοιπου πληθυσμού προς τους τσιγγάνους

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

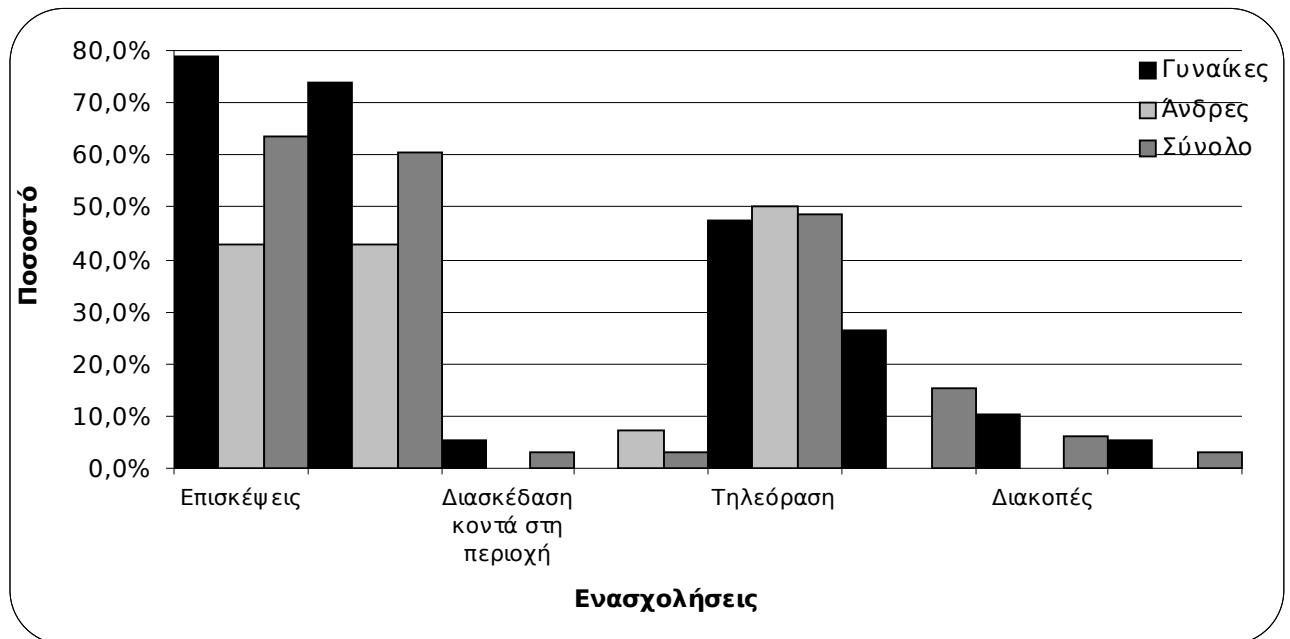
Ως κύριες αιτίες της εχθρικής και κακής συμπεριφοράς που δέχονται και βιώνουν οι τσιγγάνοι θεωρούν τον υπέρποντα ρατσισμό και την κακία που ενδόμυχα διατηρεί το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο απέναντί τους. Ως αντίδραση σε αυτή την κατάσταση οι τσιγγάνοι επιλέγουν τη στενοχώρια, την αδράνεια και την αποδοχή της κατάστασης.

Την όχι και τόσο καλή συμπεριφορά των γύρω τους οι τσιγγάνοι δικαιολογούν ως επακόλουθο και πάλι της ρατσιστικής συμπεριφοράς που διατηρεί εναντίον τους το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο (83%).

Σημειώνεται ότι τα συμπεράσματα προέκυψαν, συνδυαστικά, από τις απαντήσεις στα ερωτήματα: τι βιώνει ο ερωτώμενος από τους γύρω του, πως αντιδρά και πως δικαιολογεί τη συμπεριφορά που αντιμετωπίζει. (βλ. παράρτημα ερ.60^α)

Ουδείς τσιγγάνος είναι μέλος σε πολιτιστικό, αθλητικό, επαγγελματικό ή άλλου είδους σύλλογο. Τούτο προέκυψε ως απάντηση στην ερώτηση για συμμετοχή σε συλλόγους ή πολιτικές οργανώσεις κανείς δεν είναι (βλ. παράρτημα ερ.61)

Διάγραμμα 3.17.: Τρόποι ψυχαγωγίας του πληθυσμού κατά τον ελεύθερο του χρόνο

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.2.8. Οικονομικά στοιχεία

Το μέσο ετήσιο οικογενειακό εισόδημα είναι 2.780 Ευρώ. Δηλαδή 646 Ευρώ το χρόνο για κάθε μέλος της μέσης οικογένειας όταν αυτή έχει κατά μέσο όρο 4 μέλη.

Η μέση οικογένεια είναι υποχρεωμένη να αντεπεξέλθει στις υποχρεώσεις της με 232 Ευρώ το μήνα, δηλαδή για κάθε μέλος της αντιστοιχεί το ποσό 54 Ευρώ.

Τέλος, οι τρεις στους δέκα κάνουν φορολογική δήλωση η οποία επιβεβαιώνει τα παραπάνω στοιχεία. (βλ. παράρτημα ερ. 62)

4. Πολιτική δήμου Φαρσάλων για τους τσιγγάνους

Οι τσιγγάνοι αποτελούσαν ανέκαθεν τμήμα της τοπικής κοινωνίας. Το γεγονός επέδρασε στις συμπεριφορές των κατοίκων και του Δήμου Φαρσάλων. Δεν υπήρξαν ποτέ ακραίες μορφές ρατσισμού. Ο Δήμος επένδυσε πόρους στη συνοικία των τσιγγάνων με τεχνικές υποδομές και παρεμβάσεις στις κοινωνικές υποδομές, στο πλαίσιο του πολεοδομικού σχεδιασμού. Γενική στρατηγική δεν υπήρξε.

Σημειώνονται οι προσπάθειες του πολιτιστικού οργανισμού του Δήμου για ανάπτυξη δραστηριοτήτων όπως:

- δημιουργίας σχολής γονέων
- διοργάνωσης προγραμμάτων αλφαριθμητισμού
- σύστασης συλλόγου τσιγγάνων
- υλοποίησης προγραμμάτων αγωγής υγείας

Το 2001 εκπονήθηκε το Ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης (ΟΠΔ) για την κοινωνική ένταξη των τσιγγάνων των Φαρσάλων, όπου καθορίστηκαν οι πολιτικές για την κοινωνική ένταξή τους.

Το ΟΠΔ αναπτύσσεται σε άξονες με μέτρα και υπομέτρα. Οι άξονες περιλαμβάνουν τις ενέργειες:

1. Βελτίωση υποδομών υφιστάμενου οικισμού.
2. Επέκταση του οικισμού των Τσιγγάνων
3. Κοινωνικές υποδομές
4. Υπηρεσίες

Βασικοί στόχους του ΟΠΔ:

- η αξιοποίηση των κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών προς όφελος των τσιγγάνων και των άλλων ευπαθών ομάδων πληθυσμού και
- η κοινωνική και οικονομική συμβίωση των τσιγγάνων με την τοπική κοινωνία των Φαρσάλων, με προσοχή στην παράδοση και ετερότητά τους.

4.1. Πορεία υλοποίησης του ΟΠΔ

Ο δήμος Φαρσάλων κατέθεσε το **ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης για την κοινωνική ένταξη των τσιγγάνων της περιοχής** τον Οκτώβριο του 2001. Με βάση το ΟΠΔ προωθήθηκαν, προς τους αρμόδιους φορείς της πολιτείας, αιτήματα υλοποίησής του και υπήρξαν εξελίξεις.

Στα τέλη Σεπτεμβρίου του 2002 το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, με σχετικό έγγραφό του ενημέρωσε το δήμο Φαρσάλων ότι από τον προϋπολογισμό του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων 2002 (ΣΑΕ-055, εκτέλεση εργασιών βελτίωσης της υποδομής των χώρων διαμονής των τσιγγάνων σε ΟΤΑ της χώρας) διέθετε ποσό 100.000 Ευρώ για εργασίες βελτίωσης των έργων υποδομής στο χώρο διαμονής των τσιγγάνων. Στα έργα περιλαμβάνονται η ύδρευση, η αποχέτευση και η υποδοχή και εγκατάσταση 70 λυομένων οικίσκων, που προορίζονται για την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών των τσιγγάνων.

Τον Οκτώβριο του 2002 παρελήφθησαν από το δήμο 40 οικίσκοι εμβαδού 50 τμ ενώ αναμένονται ακόμη 30. Φορέας της διάθεσης των οικίσκων είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων στα πλαίσια του προγράμματος του δικτύου ΡΟΜ.

Ο χώρος της προσωρινής υποδοχής δεν έχει διαμορφωθεί ακόμη. Οι οικίσκοι φυλάσσονται σε περιοχή, βορειοανατολικά του χώρου κατοικίας των τσιγγάνων (ΟΤ 201Α, 201Β) και σε απόσταση 300 μέτρων (είσοδος από Λάρισα και Βόλο). Τα έργα διαμόρφωσης του χώρου υποδοχής και συναρμολόγησης των οικίσκων τους έχουν δρομολογηθεί αλλά προχωρούν με αργό ρυθμό. Ήδη υπάρχει εγκατεστημένη εργολαβία για τα λυόμενα.

Αρχικά αποφασίστηκε η προσωρινή εγκατάσταση των 40 πρώτων οικίσκων σε μια έκταση 4.747 τμ (ΟΤ 201 Α), στην είσοδο της πόλης (176/2001 - απόφαση δημοτικού συμβουλίου), η οποία και υλοποιήθηκε. Για διαμόρφωση του χώρου και τον κοινωνικό εξοπλισμό ο δήμος ζήτησε από την περιφέρεια ποσό 230.000 Ευρώ.

Με νεότερη απόφαση του δημοτικού συμβουλίου (96/2002) αποφασίστηκε η διαμόρφωση και χρήση επιπλέον χώρου έκτασης 4.152 τμ., στο ΟΤ 201Β

Με την υλοποίηση των ενεργειών :

1. διαμόρφωση της περιοχής υποδοχής των οικίσκων (ΟΤ 201Α, 201Β)
2. προσωρινή εγκατάσταση των 40 λυομένων οικίσκων
3. παραλαβή των 30 νέων οικίσκων και
4. παράδοση στους δικαιούχους

το ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης προβλέπει, σε επόμενο στάδιο, την αγορά τριών ΟΤ εμβαδού 10.750 τμ, τα οποία βρίσκονται σε συνέχεια της περιοχής

κατοικίας των τσιγγάνων. Η αγορά θα εξυπηρετήσει τη μόνιμη εγκατάσταση των 70 λυομένων. Το κόστος αγοράς γης έχει καθορισθεί στα 586.941 Ευρώ και η διαμόρφωση και υλοποίηση των υποδομών στα 821.717 Ευρώ.

4.2. Το ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης για την κοινωνική ένταξη των τσιγγάνων των Φαρσάλων (ΟΠΑ)

4.2.1. Υποδομές

Οι ενέργειες και έργα αφορούν

A. τη βελτίωση της εικόνας του υφιστάμενου οικισμού (μέτρο 1).

Περιλαμβάνουν:

- τη διαμόρφωση του περιβάλλοντα χώρου με επιχωματώσεις για την εγκατάσταση προσωρινών λυόμενων κατοικιών και τη δημιουργία χώρων πρασίνου – αναψυχής και παιδικών χαρών.

(εκτιμώμενο ποσό 58.694 Ευρώ)

- τη ρυμοτόμηση της περιοχής και την ολοκλήρωση των δικτύων υποδομής στο εσωτερικό της τσιγγάνικης γειτονιάς, όπως είναι:
 - οι τσιμεντοστρώσεις και η αποπεράτωση της ημιτελούς οδοποιίας
 - η ολοκλήρωση της ηλεκτροδότησης και του ηλεκτροφωτισμού
 - η αντικατάσταση τμήματος του δικτύου ύδρευσης
 - η κατασκευή αποχετευτικού συστήματος ομβρίων και ακαθάρτων (εκτιμώμενο ποσό 586.941 Ευρώ)

- την κατασκευή συμπληρωματικών κατοικιών σε υφιστάμενα ιδιόκτητα οικοπέδα με αντικατάσταση των παραγκών.

(εκτιμώμενο ποσό 1.647.351 Ευρώ)

- τη βελτίωση των υφισταμένων κατοικιών με προσθήκες για τον εκσυγχρονισμό τους και την κάλυψη των αναγκών των πολυμελών νοικοκυριών τους.

(εκτιμώμενο ποσό 586.941 Ευρώ)

B. την επέκταση του οικισμού (μέτρο 2)

Περιλαμβάνει:

- την αγορά γης, έκτασης 10750 τμ, ευρισκομένης παραπλεύρως της περιοχής κατοικίας των τσιγγάνων

(εκτιμώμενο ποσό 586.941 Ευρώ)

- τη διαμόρφωση της έκτασης που θα αγοραστεί και τη δημιουργία δικτύου υποδομών. Απαραίτητες ενέργειες:
 - η ρυμοτόμηση της περιοχής
 - οι τσιμεντοστρώσεις και η κατασκευή νέας οδοποιίας
 - η ηλεκτροδότηση και ο ηλεκτροφωτισμός
 - η κατασκευή δικτύου ύδρευσης
 - η κατασκευή αποχετευτικού συστήματος ομβρίων και ακαθάρτων
 - διαμόρφωση χώρων πρασίνου - αναψυχής και παιδικών χαρών

(εκτιμώμενο ποσό 821.717 Ευρώ)

- τη δημιουργία υποδομών παροχής συμβουλευτικών - συνοδευτικών υπηρεσιών. Πιο συγκεκριμένα, ανάγκη αποτελεί η κατασκευή κτιρίου πολλαπλών χρήσεων στην περιοχή με παροχή υπηρεσιών κοινωνικού χαρακτήρα στις ευπαθείς ομάδες. Την υπηρεσία θα στελεχώσουν εξειδικευμένοι επιστήμονες οι οποίοι θα λειτουργούν συμπληρωματικά στις υπηρεσίες του ΟΤΑ και του κράτους. Ο ρόλος τους θα είναι παραπεμπτικός, συμβουλευτικός και διαμεσολαβητικός.

(εκτιμώμενο ποσό 293.470 Ευρώ)

- την κατασκευή κατοικιών για τις οικογένειες που έχουν ανάγκη, με έμφαση και προσοχή στον αρχιτεκτονικό τύπο, τα κελύφη και το τελικό αισθητικό αποτέλεσμα αυτών.

(εκτιμώμενο ποσό 1.467.351 Ευρώ)

4.2.2. Υπηρεσίες

Οι υπηρεσίες οι οποίες προβλέπεται μέσω του ΟΠΔ θα παρέχονται από εταιρικές σχέσεις και άλλες δομές ή από το δήμο Φαρσάλων.

Οι υπηρεσίες που σχετίζονται με εταιρικές σχέσεις ή άλλες δομές, αφορούν:

A. την υποστήριξη, κατάρτιση και προώθηση στη απασχόληση των τσιγγάνων.

Με αυτές σχετίζονται προγράμματα σχετικά με την:

- ενημέρωση των γονέων για θέματα που αφορούν στους τσιγγανόπαιδες
- προώθηση στην απασχόληση και κατάρτιση των νέων τσιγγάνων

- παροχή συνοδευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών
- ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας για το θέμα των τσιγγάνων
- ατομική υποστήριξη και παροχή συμβουλευτικής στους τσιγγάνους μαθητές
- υποστήριξη των τσιγγανόπαιδων και ενθάρρυνση της πρόσβασής τους στις κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες του υπόλοιπου συνόλου
- παροχή συνεχούς πληροφόρησης στους τσιγγάνους
- προετοιμασία των δομών για την επίτευξη της αρμονικής συμβίωσης χωρίς προκαταλήψεις και αποκλεισμούς
(εκτιμώμενο ποσό 1.056.492 Ευρώ)

B. την εκπαίδευση

Αναφέρονται προγράμματα για:

- επιμορφωτικές δραστηριότητες σε εκπαιδευτικούς
- ενημέρωση των τσιγγάνων γονέων
- ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας
- δημιουργία τμημάτων κάλυψης μαθησιακών κενών για επίτευξη της απρόσκοπτης φοίτησης των τσιγγανόπαιδων
- ατομική υποστήριξη και παροχή συμβουλευτικής στους τσιγγάνους μαθητές
- υποστήριξη των τσιγγανόπαιδων και ενθάρρυνση της πρόσβασής τους στις κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες του υπόλοιπου συνόλου

(εκτιμώμενο ποσό 660.307 Ευρώ)

Ως υπηρεσίες που θα παρέχονται από τον δήμο Φαρσάλων αναφέρονται:

A. υγείας και πρόνοιας, όπως:

- ιατρικοκοινωνικό κέντρο με εξειδικευμένο προσωπικό (γιατρό, κοινωνική λειτουργό, νοσηλεύτές κ.α)
- προγράμματα προληπτικών εμβολιασμών

- πρόγραμμα πρόληψης και αγωγής υγείας
 - έκδοση καρτών υγείας και ενημέρωση για ιατρικά θέματα
- (εκτιμώμενο ποσό 410.858 Ευρώ)**

B. πολιτισμού, όπως:

- Εργαστήρι δημιουργικής απασχόλησης με στόχο την ανάδειξη και προβολή της πολιτισμικής κληρονομιάς των τσιγγάνων και τη σύνδεση αυτών με τη τοπική κοινωνία. (εκτιμώμενο ποσό 88.041 Ευρώ)

Γ. αθλητισμού, όπως:

- προγράμματα μαζικού αθλητισμού μικρής και μεγάλης διάρκειας. (εκτιμώμενο ποσό 146.082 Ευρώ)

Δ. επιμόρφωσης ενηλίκων, όπως:

- προγράμματα γραφής και ανάγνωσης
- ευαισθητοποίησης στελεχών φορέων που έρχονται σε επαφή με τους τσιγγάνους

(εκτιμώμενο ποσό 146.082 Ευρώ)

Στο παράρτημα εμφανίζεται ο αναλυτικός προϋπολογισμός για τις παραπάνω αναφερθείσες ενέργειες.

5. Συμπεράσματα

Στα προηγούμενα κεφάλαια εμφανίστηκε η κατάσταση που επικρατεί στην περιοχή κατοικίας των τσιγγάνων των Φαρσάλων.

Αναλύθηκαν τα αποτελέσματα της επιτόπιας έρευνας που διενεργήθηκε το μήνα Μάρτιο του 2003. Η απομάκρυνση των πολλών κατοίκων λόγω των εργασιών των κατοίκων που τους εμποδίζουν να βρίσκονται στην περιοχή.

Επιχειρήθηκε διαχρονική αναφορά στην πορεία των τσιγγάνων μέχρι το σημερινό τόπο εγκατάστασής των με τη χρήση στοιχείων από προηγούμενες ερευνητικές εργασίες.

Γενική διαπίστωση:

- Το επίπεδο ζωής των εγκατεστημένων Ρομ έχει βελτιωθεί σε σχέση με το επίπεδο ζωής των νομάδων. Οι δυνατότητες πρόσβασης στις υπηρεσίες και τα κοινωνικά αγαθά έχουν αυξηθεί. Υπάρχει μεγάλη υστέρηση σε σχέση με τις άλλες ομάδες της κοινωνίας.
- Η καλύτερευση συνοδεύεται με ανάπτυξη φαινομένων «αλλοτρίωσης» και αντίθεσης προς την παράδοση. Γενεσιουργός αιτία του τελευταίου είναι η σύγκρουση του νέου τρόπου ζωής (εγκατάσταση) με τον παλιό
- Η συμβίωση των τσιγγάνων με το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο των Φαρσάλων είναι καλή χωρίς σημαντικά προβλήματα.

Η κατάσταση των τσιγγάνων των Φαρσάλων δεν είναι η καλύτερη δυνατή. Η περιγραφή σε βασικές γραμμές θα μπορούσε να αναφέρει ότι:

- Οι συνθήκες ζωής των εγκατεστημένων Ρομ είναι πολύ δύσκολες και πολύ χαμηλότερες από τις αντίστοιχες του λοιπού πληθυσμού των Φαρσάλων
- Το επίπεδο εκπαίδευσης είναι χαμηλό έως ανύπαρκτο
- Διαφαίνονται φαινόμενα αφομοίωσης και αλλαγής του παραδοσιακού τρόπου ζωής των.
- Η περιοχή κατοικίας τους χρειάζεται επέκταση

Ο δήμος Φαρσάλων έχει κάνει σημαντικά βήματα στην αντιμετώπιση των προβλημάτων τους. Η εκπόνηση του ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης για την κοινωνική ένταξη των τσιγγάνων των Φαρσάλων αποτελεί σημαντικό εργαλείο-μοχλό για παρεμβάσεις που θα επιλύσουν προβλήματα

6. Παράρτημα

Ανάλυση απαντήσεων στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου

6.1. Ερωτηματολόγιο

A/A Ερωτηματολογίου _____

Ημερομηνία συμπλήρωσης ___ / ___ / 2002

**ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΟΥ ΜΠΑΧΑΝΑ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΦΑΡΣΑΛΩΝ**

ΜΕΡΟΣ 1ο: ΑΤΟΜΙΚΑ & ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ερ.1. ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: _____

Ερ.2. ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ: _____

Ερ.3. ΜΗΤΡΩΝΥΜΟ: _____

Ερ.4. ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ: _____

Ερ.5. ΦΥΛΟ:

1.	Άνδρας
2.	Γυναίκα

Ερ.6. ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΕΛΤΙΟΥ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ (ΑΔΤ): _____

Ερ.7. ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΗΤΡΩΟΥ (ΑΦΜ/ΔΟΥ): _____

Ερ.8. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ;

Αν η απάντηση είναι Ανύπανδρος/η, Συζείτε, Άλλο, ΔΞ/ΔΑ συνεχίστε στην ερ.9.

1. Παντρεμένος/η	5. Χήρος/α
2. Ανύπανδρος/η	6. Συζείτε
3. Χωρισμένος/η ή σε διάσταση	7. Άλλο _____
4. Ξαναπαντρεμένος	99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.8.α. Σε ποια ηλικία πρωτοπαντρευτήκατε; _____

Ερ.8.β. Τι είδους γάμο έχετε κάνει;

1. Θρησκευτικό
2. Πολιτικό
3. Άλλο _____
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.9. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΜΑΚΡΙΝΗ ΣΑΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗ; _____

(γεωγραφικό διαμέρισμα και περιοχή)

Ερ.10. ΠΟΣΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΧΕΤΕ; _____

Ερ.11. ΜΕ ΠΟΣΑ ΑΛΛΑ ΑΤΟΜΑ ΣΥΖΕΙΤΕ;

1α. με ηλικία κάτω από 5 χρονών	
1β. με ηλικία 5-12 χρονών	
2. Έφηβοι (13-17 χρονών)	
3α. με ηλικία 18-65 χρονών	
3β. με ηλικία πάνω από 65 χρονών	
Σύνολο	

Ερ.12. ΠΟΣΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝ ΣΤΟ ΚΤΙΡΙΟ; _____
(όσα ζευγάρια τόσες και οι οικογένειες)

Ερ.13. ΕΙΣΤΕ ΒΑΠΤΙΣΜΕΝΟΣ:

	1α.Ορθόδοξος	1β.Καθολικός
1. Χριστιανός	☐	☐
2. Μουσουλμάνος		
3. Άλλο		
99. ΔΞ/ΔΑ _____

Ερ.14. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΜΗΤΡΙΚΗ ΣΑΣ ΓΛΩΣΣΑ;

	1α.VLACH	1β.NON VLACH	1γ.Άλλη
1. Τσιγγάνικα (Ρομανί)	☐	☐	_____
2. Ελληνική			
3. Ρουμάνικη			
4. Άλλη _____			
99. ΔΞ/ΔΑ _____

Ερ.15. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΑΣ ΜΙΛΟΥΝ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΑΥΤΗ ΣΗΜΕΡΑ;

1. Ναι
 2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ _____

Ερ.16. ΠΟΙΕΣ ΑΛΛΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ;

1. Καμία
 2. Ελληνικά
 3. Αγγλικά
 4. Τσιγγάνικα (Ρομανί)
 5. Ρουμάνικα
 6. Άλλη _____
☐
☐
☐
☐
99. ΔΞ/ΔΑ _____

ΜΕΡΟΣ 2ο: ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Ερ.17. ΔΙΑΘΕΤΕΤΕ ΑΗΞΙΑΡΧΙΚΗ ΠΡΑΞΗ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΣΑΣ;

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ
- 1α. που γεννηθήκατε; _____

Ερ.18. ΤΙ ΕΓΓΡΑΦΑ ΔΙΑΘΕΤΕΤΕ ΠΟΥ ΝΑ ΒΕΒΑΙΩΝΟΥΝ ΟΤΙ ΕΙΣΤΕ ΕΛΛΗΝΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ;

1. Ταυτότητα
2. Διαβατήριο
3. Εκλογικό βιβλιάριο
4. Δίπλωμα αυτοκινήτου
5. Άλλο επίσημο έγγραφο _____
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.19. ΣΕ ΠΟΙΟ ΔΗΜΟΤΟΛΟΓΙΟ ΔΗΜΟΥ ΕΙΣΤΕ ΓΡΑΜΜΕΝΟΣ;

1. Φαρσάλων
2. Άλλου δήμου _____
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.20. ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΕ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ ΣΑΣ;

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.21. ΜΕ ΠΟΙΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΡΧΕΣΘΕ ΣΕ ΕΠΑΦΗ;

- α. δ.
β. ε.
γ. στ.

Ερ.21.α. Πως θα κρίνατε την αντιμετώπισή σας από τις δημόσιες υπηρεσίες;

1. Πολύ Καλή
2. Καλή
3. Μέτρια
4. Κακή
5. Πολύ κακή
99. ΔΞ/ΔΑ

ΜΕΡΟΣ 3ο: ΚΑΤΟΙΚΙΑ - ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Ερ.22. ΠΟΙΟ ΕΤΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΘΗΚΑΤΕ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑ; _____

Ερ.23. ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΠΟΥ ΚΑΤΟΙΚΕΙΤΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΣΤΙΓΜΗ ΕΙΝΑΙ:

1. Ιδιόκτητο από μέλος της οικογένειάς σας
2. Μέλους άλλης οικογένειας που συγκατοικεί
3. Ενοικιασμένο
4. Παραχωρημένο
5. Άλλο _____
99. ΔΞ/ΔΑ

3α. τι ενοίκιο _____

Ερ.24. ΤΙ ΕΙΔΟΥΣ ΕΙΝΑΙ;

1. Μονοκατοικία
2. Διώροφο
3. Διαμέρισμα σε πολυώροφο κτίριο
4. Παράπηγμα
5. Σκηνή

Ερ.25. ΠΟΙΟ ΕΤΟΣ ΧΤΙΣΤΗΚΕ ; _____

Ερ.26. ΠΟΣΑ ΤΕΤΡΑΓΩΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΠΕΔΟ : _____ τμ
ΚΑΙ ΠΟΣΑ Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ : _____ τμ

Ερ.27. ΣΕ ΤΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ;

1. Καλή
2. Μέτρια
3. Κακή

Ερ.28. ΑΠΟ ΤΙ ΥΛΙΚΑ ΕΙΝΑΙ ΦΤΙΑΓΜΕΝΟ;

1. Μπετόν - Τούβλα
2. Ξύλο - νάιλον - σκηνή
3. Καλύβι με μόνιμα υλικά - Ξύλο ομογενοποιημένη κατασκευή
4. Άλλο _____
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.29. ΔΙΑΘΕΤΕΙ Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ:

1. Αυλή
2. Πάρκινγκ
3. πιλοτή (Pilotis)
4. Βεράντα
5. Κλινοσκεπή
6. Πλάκα

κεραμίδι τσίγκος - άλλο

		Ναι	Αν Όχι τι χρησιμοποιείτε
7.	Ηλεκτρικό ρεύμα	☐	
8.	Τρεχούμενο νερό	☐	
9.	Ηλεκτρική κουζίνα	☐	
10.	Τηλεόραση	☐	
11.	Πλυντήριο	☐	

12. Ψυγείο

13. Σταθερό τηλέφωνο Κινητό τηλέφωνο
14. Αποχέτευση σε υπόνομο Βόθρο
15. Κεντρική θέρμανση Σόμπα ή σώματα
16. Εσωτερική κουζίνα Εξωτερική κουζίνα

17. Μπάνιο Εσωτερ. τουαλέτα Αποχωρητήριο Εξωτερική υποδομή

18. Σαλόνι

19. Υπνοδωμάτια (αριθμός) _____

Ερ.30. ΤΙ ΑΛΛΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΧΕΙ Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΣΑΣ;

- α. δ.
β. ε.
γ. στ.

Ερ.31. ΠΟΣΟΥΣ ΜΗΝΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΚΑΤΟΙΚΕΙΤΕ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ; _____
(Αν πει 12 πήγαίνε ερ.33)

Ερ.32. ΠΟΥ ΜΕΝΕΤΕ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΣΑΣ;

1. Αυτοκίνητο
2. Αντίσκηνο
3. Παράγκα
4. Συγγενείς
5. Ενοίκιο
6. Εργοδότης
7. Ξενοδοχείο
8. Άλλο _____

Ερ.33. ΕΧΕΤΕ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΣΕ ΚΑΠΟΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΦΑΡΣΑΛΩΝ;

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ
ερ.1α. σε ποια _____

Ερ.34. ΔΙΑΘΕΤΕΤΕ ΕΞΕΙΣ Ή Ο ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΣΑΣ Ή ΚΑΠΟΙΟ ΑΠΟ ΤΑ ΑΝΗΛΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΑΣ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ, ΟΙΚΙΑ Ή ΑΣΤΙΚΟ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑ;

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ
ερ.1α. σε ποια περιοχή _____

Ερ.35. ΠΟΙΑ ΘΑ ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΣΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΣΑΣ, ΓΙΑ ΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ 5 ΧΡΟΝΙΑ;

1. Ενοίκιο
2. Αγορά κατοικίας στην περιοχή
3. Κατασκευή κατοικίας σε οικόπεδο στην περιοχή
4. Αγορά οικοπέδου στην περιοχή
5. Αγορά οικοπέδου εκτός περιοχής
6. Αγορά κατοικίας εκτός περιοχής
7. Αγορά ημιτελούς ή νέας εκτός
8. Άλλο _____

Ερ.36. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΟΥ ΖΕΙΤΕ;__

α.	στ.
β.	ζ.
γ.	η.
δ.	θ.
ε.	ι.

ΜΕΡΟΣ 4ο: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ερ.37. ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ;

1. Παρακολουθήσετε τηλεόραση	☐
2. Κάνετε λογαριασμούς	☐
3. Διαβάσετε εφημερίδα	☐
4. Συμπληρώσετε δημόσια έγγραφα	☐
5. Βοηθάτε τα παιδιά σας στο σχολείο	☐

Ερ.38. ΕΧΕΤΕ ΠΑΕΙ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ;

1. Τάξη: _____
2. Δεν έχω πάει

Ερ.39. ΠΟΙΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΘΑ ΣΑΣ ΕΚΑΝΕ ΝΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΤΕ Ή ΝΑ ΞΑΝΑΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΤΕ ΜΑΘΗΜΑΤΑ;

1. Κανένας	6. Λόγοι εργασίας
2. Λόγοι κοινωνικής αναγνώρισης	7. Για να βοηθάτε τα παιδιά σας στο σχολείο
3. Για να διαβάζετε εφημερίδα, περιοδικά, βιβλία	8. Λόγοι οικονομικοί (προγράμματα επιμόρφωσης κ.τ.λ)
4. Για να μην έχετε πρόβλημα με τα δημόσια έγγραφα και τις αιτήσεις	9. Άλλοι λόγοι _____
5. Για να αλληλογραφείτε	99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.40. ΘΕΛΕΤΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΑΣ ΝΑ ΜΟΡΦΩΘΟΥΝ;

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ
- 2α. για ποιο λόγο _____

Ερ.41. ΠΟΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΖΟΥΝΕ ΜΑΖΙ ΣΑΣ (κάτω από 18 ετών) ΠΑΝΕ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ; _____

- Ερ.41.α. Σε ποιες τάξεις;** α..... β.....
γ..... δ.....

Ερ.42. ΠΟΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΖΟΥΝΕ ΜΑΖΙ ΣΑΣ (κάτω από 18 ετών) ΤΟ ΣΤΑΜΑΤΗΣΑΝ; _____

- Ερ.42.α. Σε ποιες τάξεις;** α..... β.....
γ..... δ.....

Ερ.43. ΑΝ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΣΥΖΕΙΤΕ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΠΑΡΕΙ ΤΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ ΜΟΡΦΩΣΗ ΠΟΙΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΑ ΕΜΠΟΔΙΖΕΙ;

1. Μετακινήσεις της οικογένειας	5. Απόρριψη από το σχολείο
2. Αδυναμία προσαρμογής των παιδιών στους κανόνες του σχολείου	6. Οικονομική κατάσταση της οικογένειας
3. Αδυναμία προσαρμογής του σχολείου στον τρόπο ζωής σας	7. Προβλήματα γλώσσας
4. Εχθρική αντιμετώπιση από τα άλλα παιδιά	8. Άλλος λόγος_____

ΜΕΡΟΣ 5ο: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Ερ.44. ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΥΡΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΣΑΣ;

(Αν η απάντηση είναι συνταξιούχος πηγαίνετε στην ερ 46)

(Αν η απάντηση είναι οικιακά, άνεργος, ΔΞ/ΔΑ πηγαίνετε στην ερ 47)

1. Εργάτης γης	7. Άνεργος
2. Μικροπωλητής - λιανικό εμπόριο	8. Συνταξιούχος
3. Έμπορος σκραπ (παλιατζής)	9. Παραδοσιακά επαγγέλματα
4. Μουσικός	10. Εργάτης βιομηχανίας
5. Δημόσιος υπάλληλος	11. Άλλο_____
6. Οικιακά	99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.44.α. Διαθέτετε άδεια ασκήσεως επαγγέλματος;

(για μικροπωλητές)

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.44.β. Ποια θέση έχετε στο επάγγελμά σας;

1. Μισθωτός
2. Δική σας δουλειά χωρίς απασχολούμενους (αυτοαπασχολούμενος)
3. Δική σας δουλειά με απασχολούμενους (εργοδότης)
4. Άλλο _____
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.44.γ. Ποιος ο χαρακτήρας του επαγγέλματός σας;

1. Μόνιμο	
2. Εποχιακό	πόσους μήνες: _____
3. Ευκαιριακό	πόσους μήνες: _____
4. Άλλο	_____
99. ΔΞ/ΔΑ	

Ερ.44.δ. Πληρώνει ο εργοδότης ή εσείς ένσημα εργασίας;

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.45. ΠΟΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΧΕΤΕ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΣΑΣ;

1. Ανεργία
2. Χαμηλές αποδοχές
3. Επαφή με δημ. υπηρεσίες
4. Ωράριο εργασίας
5. Αγνοια ανάγνωσης/γραφής

5. Παλιννοστούντες και ξένοι εργάτες
6. Συνεχείς έλεγχοι νομιμότητας
7. Άλλο _____
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.46. ΑΣΚΕΙΤΕ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ ΑΛΛΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ;

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ

1α. ποια _____

Ερ.47. ΤΙ ΒΑΣΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΕΧΕΤΕ;

1. ΟΓΑ	5. Δημοσίου
2. ΙΚΑ	6. Ιδιωτική
3. ΤΕΒΕ	7. Άλλου είδους (βιβλιάρια απορίας, υπερηλίκων, κ.τ.λ)
4. ΤΣΜΕΔΕ	8. Δεν έχω
	99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.48. ΠΟΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΖΟΥΝΕ ΜΕ ΣΑΣ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ;

1α. Με ηλικία κάτω από 5 χρονών	
1β. Με ηλικία 5-12 χρονών	
2. Έφηβοι (13-17 χρονών)	
3α. Με ηλικία 18-65 χρονών	
3β. Με ηλικία πάνω από 65 χρονών	
Σύνολο	

Ερ.49. ΣΕ ΠΟΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΑΣ;

α.	δ.	ζ.
β.	ε.	η.
γ.	στ.	θ.

Ερ.50. ΠΟΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΑ ΕΜΠΟΔΙΖΕΙ ΝΑ ΤΟ ΕΠΙΛΕΞΟΥΝ;

1. Ελλιπή προσόντα, ικανότητες, δεξιότητες, ελλιπής μόρφωση
2. Απόρριψη
3. Ελλιπής βοήθεια από το κράτος για να είναι ανταγωνιστικοί (έλλειψη κατάρτισης-εκπαίδευσης)
4. Άλλο _____
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.51. ΠΟΣΟ ΕΧΕΤΕ ΒΟΗΘΗΘΕΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΑΕΔ; _____
(να αναφερθεί σε ποιο πρόγραμμα ή αν δεν έχει υπάρξει βοήθεια να γραφεί ΚΑΘΟΛΟΥ)

Ερ.52. ΤΙ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΓΙΑ ΣΑΣ; _____

ΜΕΡΟΣ 6ο: ΥΓΕΙΑ

Ερ.53. ΕΧΕΤΕ ΚΑΠΟΙΟ ΧΡΟΝΙΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ; _____

Ερ.54. ΟΤΑΝ ΧΡΕΙΑΖΕΣΤΕ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ - ΤΟΚΕΤΟ ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΑΠΕΥΘΥΝΕΣΤΕ;

	για ελαφριά περιστατικά	για βαριά περιστατικά
Νοσοκομείο, ιατρείο του ΙΚΑ		
Εξωτερικό γιατρό		
Οικογένεια-συγγενείς		
Πουθενά		
Άλλο		

Ερ.55. ΠΟΙΑ ΕΜΒΟΛΙΑ ΕΧΕΤΕ ΚΑΝΕΙ ΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΑΣ;

	Εσείς	Τα παιδιά σας
1. Ηπατίτιδας		
2. Φυματίωσης		
3. Τετάνου		
4. Πολυομυελίτιδας		
5. Τριπλό		
6. Ιλαρά - Ερυθρά - Παρωτίτιδα		

Ερ.56. ΕΧΕΤΕ ΚΑΝΕΙ:

1. Τεστ ΠΑΠ	
2. Μαστογραφία	
3. Αντισύλληψη	

Ερ.57. ΧΑΣΑΤΕ ΚΑΝΕΝΑ ΑΤΟΜΟ ΜΙΚΡΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΜΕ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΣΥΖΟΥΣΑΤΕ ΑΠΟ ΚΑΠΟΙΑ ΑΣΘΕΝΕΙΑ;

α. πόσα; _____

β. σε ποιες ηλικίες;

Ερ.58. ΕΧΕΤΕ ΑΛΛΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ;

	Ναι	Όχι	Είδος-Οργανισμός
Επιδόματα			
Προγράμματα επιμόρφωσης-κατάρτισης			
Ενημέρωση για τα δικαιώματά σας			
Δάνειο που δεν έχει αποπληρωθεί			
Συμβουλευτικά ή συνοδευτικά προγράμματα (οικογενειακός προγραμματισμός, προληπτική ιατρική, ψυχολογική στήριξη)			

ΜΕΡΟΣ 7ο: ΑΛΛΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ερ.59. ΠΩΣ ΠΕΡΝΑΤΕ ΤΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΧΡΟΝΟ ΣΑΣ;

1. Κάνοντας αθλητισμό και σπορ
2. Κάνοντας και δεχόμενος/η επισκέψεις
3. Πηγαίνοντας βόλτες
4. Πηγαίνοντας σε κέντρα διασκέδασης (καφεενεία - καφετέριες - ταβέρνες) στην περιοχή του Μπαχανά
5. Βλέποντας τηλεόραση (έργα, αθλητικά, ειδήσεις κ.τ.λ.)
6. Πηγαίνοντας στο θέατρο ή στον κινηματογράφο
7. Ακούγοντας μουσική
8. Διαβάζοντας
9. Πηγαίνοντας σε κέντρα διασκέδασης Φάρσαλα
10. Πηγαίνοντας διακοπές
11. Άλλο _____

Ερ.60. ΠΩΣ ΒΛΕΠΕΤΕ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΣΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΖΕΙ ΣΤΟ ΜΠΑΧΑΝΑ;

1. Πολύ καλή	4. Κακή
2. Καλή	5. Πολύ κακή
3. Όχι και τόσο καλή	6. Εχθρική

Ερ.60.α. Που το αποδίδετε και πως τους αντιμετωπίζετε; _____

Ερ.61. ΕΙΣΤΕ ΕΝΕΡΓΟ ΜΕΛΟΣ ΣΕ:

1. Πολιτιστικούς συλλόγους	☐	4. Επαγγελματικούς συλλόγους	☐
2. Πολιτικές οργανώσεις ή κόμματα	☐	5. Θρησκευτικές οργανώσεις	☐
3. Αθλητικούς συλλόγους	☐	6. Άλλο _____	☐

Ερ.62. ΚΑΝΕΤΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ:

1. Ναι
2. Όχι
99. ΔΞ/ΔΑ

Ερ.63. ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΕΤΗΣΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΣΑΣ ΔΗΛΩΣΗ; _____